



Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Vejledning om indsatsplaner

2013

Titel:

Vejledning om indsatsplaner

Udgiver:

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk

År:

2013

ISBN nr.

Indhold

1. Forord.....	5
2. Indledning	6
3. Udarbejdelse af indsatsplaner – formål, grundlag og sammenhæng.....	8
3.1 Formål med indsatsplaner.....	8
3.2 Lovgrundlag for indsatsplanlægning	8
3.3 Hvem kan udarbejde en indsatsplan	9
3.4 Grundvandskortlægning.....	9
3.4.1 Statens grundvandskortlægning af områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande	9
3.4.2 Hvor vises arealudpegninger fra den statslige kortlægning.....	9
3.4.3 Kortlægning ved andre aktører.....	9
3.5 Koordinationsforum	10
3.6 Områder, der omfattes af indsatsplan	10
3.6.1 Indsatsplaner inden for indsatsområder	10
3.6.2 Indsatsplaner uden for indsatsområder.....	10
3.7 Udkast med foranstaltninger inden for et år	11
3.8 Hvilke forureningskilder kan omfattes af indsatsplanen?	12
3.9 Overblik over områder og forureningskilder, der omfattes af en indsatsplan	13
3.10 Overblik over øvrige beskyttelseszoner.....	14
3.11 Miljømål og vandsektorloven	16
3.12 Finansiering af indsatser	17
3.13 Klage.....	17
3.14 Habitatvurdering	17
3.15 Miljøvurdering	17
4. Udarbejdelse af indsatsplaner – indhold.....	19
4.1 Hjemmel til udarbejdelse af indsatsplaner.....	19
4.2 Hvad skal indsatsplanerne indeholde.....	20
4.2.1 Miljømål	20
4.2.2 Resumé af kortlægning	20
4.2.3 Angivelse af de områder, hvor en indsats skal gennemføres	21
4.2.4 Detaljeret opgørelse over behov for beskyttelse	21
4.2.5 Foranstaltninger og retningslinjer for tilladelser og afgørelser	22
4.2.6 Overvågning	26
4.2.7 Tidsplan og ophævelse af tidligere vedtaget indsatsplan	26
4.2.8 Økonomisk overslag.....	27
5. Vedtagelse af indsatsplaner	29
5.1 Vedtagelsesprocedure for § 13 og § 13 a indsatsplaner	29
5.1.1 Kommunalbestyrelsens procedure.....	30
5.1.2 Vandforsyningsselskabets procedure.....	30
5.2 Hvad skal kommunalbestyrelsen påse ved vandforsyningsselskabets indsatsplaner?.....	31
5.3 Hvornår får indsatsplanen retsvirkning og for hvem?	31

5.4	Forhold til andre planer.....	31
5.5	Offentliggørelse og høring	32
5.5.1	Offentliggørelse	32
5.5.2	Høring.....	32
6.	Gennemførelse af indsatsplanen.....	34
6.1	Hvordan kan kommunalbestyrelsen eller vandforsyningsselskabet sikre gennemførelse af indsatsplanen.....	34
6.2	Aftaler med lodsejere	34
6.3	Rådighedsindskrænkninger – miljøbeskyttelseslovens § 26 a	35
6.3.1	Anvendelse af § 26 a.....	35
6.3.2	Procedure	36
6.3.3	Åstedsforretning.....	36
6.3.4	Forvaltningsloven	37
6.3.5	Geografisk afgrænsning	37
6.3.6	Overtagelser ved intensive rådighedsindskrænkninger (ekstentionsret).....	37
6.4	Erstatning for rådighedsindskrænkninger - § 26 a	38
6.5	Rådighedsindskrænkninger – miljøbeskyttelseslovens § 24	38
6.6	Revision af indsatsplaner	39
	Bilag 1 – definitioner	40

1. Forord

I Danmark anvender vi grundvand til drikkevand. Vi har en unik tilstand, hvor vi kan drikke vores grundvand stort set ubehandlet med kun anvendelse af simpel rensning. For at sikre at vi fremadrettet kan blive ved med at have en god og uforurenet ressource til brug for drikkevand, er det nødvendigt, at vi beskytter vores grundvand.

Grundvandet i Danmark beskyttes på flere forskellige måder. Dels findes en generel regulering i forbindelse med bl.a. godkendelsesordningen for sprøjtemidler samt husdyrreguleringen, der sikrer en beskyttelse over for fladeforureninger, dels findes en konkret regulering på udvalgte arealer, hvor det er nødvendigt, hvor indsatsplanerne er et af virkemidlerne.

Indsatsplanerne er et vigtigt instrument i beskyttelsen af grundvandet. Indsatsplanerne baseres på resultaterne af den statslige grundvandskortlægning, der ved udgangen af 2015 har færdiggjort alle områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande uden for disse, i alt 40 % af landet. Inden for det kortlagte areal har vi en stor viden om, hvilke områder, der kan være følsomme over for forureninger. På denne baggrund har kommunerne og andre aktører mulighed for at sikre grundvandsbeskyttelsen.

Vejledningen henvender sig til kommuner og ejere af almene vandforsyningsanlæg (herefter *vandforsyningselskaber*), der skal udarbejde indsatsplaner efter lov om vandforsyning¹ § 13 og § 13 a, primært med fokus på kommunernes arbejde.

Vejledningen er udarbejdet under inddragelse af en dialoggruppe bestående af repræsentanter fra Aalborg Kommune, Aarhus Kommune, Køge Kommune, Sønderborg Kommune, Viborg Kommune, FVD samt DANVA repræsenteret ved HOFOR.

Vejledningen beskriver de juridiske og praktiske problemstillinger, der måtte opstå under udarbejdelsen af indsatsplanlægningen. Vejledningen er delt op i udarbejdelse, vedtagelse og gennemførelse af indsatsplaner.

Den relevante lovgivning er citeret i vejledningen til information under de enkelte afsnit, men brugerne opfordres til at bruge retsinformation.dk, der viser den til enhver tid gældende lovgivning.

Vejledningens anvisninger er ikke bindende eller udtømmende. Vejledningen bør derfor ses som et supplerende og uddybende materiale, der skal læses og forstås i sammenhæng med lovgivning. Eksemplerne i vejledningen er ligeledes alene vejledende og skal benyttes med omtanke. Natur- og Miljøklagenævnet samt Domstolene kan i en konkret tvist tilsidesætte ordlyden i eksemplerne. De nævnte eksempler vedrørende miljømål er godkendt af Forsyningssekretariatet, men der kan være konkrete omstændigheder, der kan medføre, at denne type indsatser ikke kan godkendes af Forsyningssekretariatet som miljømål.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 635 af 7. juni 2010 om vandforsyning mv.

2. Indledning

Vejledningen har til formål at skabe klarhed ved fortolkningen af regelgrundlaget om indsatsplaner og være en hjælp ved kommuners og vandforsyningsselskabers indsatsplanlægning.

Baggrunden for indsatsplanlægningen findes i miljømålsloven og vandforsyningsloven. Bestemmelserne i vandforsyningsloven er desuden udmøntet i en bekendtgørelse om indsatsplaner.

Vejledningen skal være en hjælp ved udarbejdelse, vedtagelse og gennemførelse af indsatsplaner. Det er vejledningens formål at styrke grundlaget for indsatsplanlægningen samt lette sagsgangen på området for kommuner og vandforsyningsselskaber.

Vejledningen retter sig primært mod kommuner og vandforsyningsselskaber, der arbejder med indsatsplanlægning.

Lovgrundlag mv.

- Lov om vandforsyning mv., herefter **vandforsyningsloven**
- Lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder, herefter **miljømålsloven**²
- Bekendtgørelse om indsatsplaner³, herefter **indsatsplanbekendtgørelsen**

Miljømålsloven sætter rammerne for den statslige grundvandskortlægning. I henhold til lovens § 8 a udpeger miljøministeren, ved Naturstyrelsen, områder med særlige drikkevandsinteresser og områder med drikkevandsinteresser. Områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande uden for disse kortlægges, og miljøministeren udpeger delområder, der er følsomme over for en eller flere typer af forurening. Miljøministeren udpeger også indsatsområder, som er områder, hvor en særlig indsats til beskyttelse af vandressourcerne er nødvendig til sikring af drikkevandsinteresserne mod forureningskilder, f.eks. nitrat.

Kommunerne skal udarbejde en indsatsplan for de indsatsområder, der vises i vandplanerne, jf. vandforsyningslovens § 13, dvs. indsatsområder udpeget af miljøministeren. I perioden frem til vedtagelse af endelige vandplaner skal Naturstyrelsen henlede kommunernes opmærksomhed på muligheden for at vedtage indsatsplaner efter vandforsyningslovens § 13 a.

Bekendtgørelse om indsatsplaner fastsætter formelle og indholdsmæssige krav til indsatsplanerne.

Øvrig relevant lovgivning er:

- Lov om miljøbeskyttelse, herefter **miljøbeskyttelsesloven**⁴
- Lov om vandsektorens organisering og økonomiske forhold, herefter **vandsektorloven**⁵
- Bekendtgørelse om driftsomkostninger til gennemførelse af miljømål og servicemål⁶

² Lovbekendtgørelse nr. 932 af 24. september 2009 om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder

³ Bekendtgørelse nr. 1319 af 21. december 2011

⁴ Lovbekendtgørelse nr. 879 af 26. juni 2010 om miljøbeskyttelse

⁵ Lov nr. 469 af 12. juni 2009 om vandsektorens organisering og økonomiske forhold

⁶ Bekendtgørelse nr. 1048 af 29. oktober 2012 om driftsomkostninger til gennemførelse af miljømål og servicemål

Vejledninger

Udover det i denne vejledning beskrevne, kan følgende vejledninger anvendes ved indsatsplanlægning:

- Miljøstyrelsens vejledning nr. 3, 2000: Zonering. Detailkortlægning af arealer til beskyttelse af grundvandsressourcen. (Zoneringsvejledningen) – se dog nedenfor
- Miljøstyrelsens vejledning nr. 2 om boringsnære beskyttelsesområder (BNBO), 2007
- Naturstyrelsens præciserede vejledning af 2. juli 2013 om beregning af størrelsen på boringsnære beskyttelsesområder, BNBO,
- Naturstyrelsens vejledningsnotat af 12. december 2011 om boringsnære beskyttelsesområder
- Naturstyrelsens vejledning om miljømål og servicemål, 2012

Begrebet ”generelle indsatsområder” i Zoneringsvejledningen udgår med denne vejledning. Ligeledes udgår begrebet ”Indsatsområder med hensyn til nitrat, ION” fra Zoneringsvejledningen, der herefter alene kaldes ”indsatsområder” i overensstemmelse med terminologien i miljømålsloven. Herudover er de nævnte vejledninger med senere tilføjelser og korrektioner fortsat gældende.

Følgende er de planlægningsmæssigt vigtigste aktører inden for området

- Kommunerne (som myndighed, der udarbejder, vedtager og gennemfører indsatsplaner)
- Vandforsyningsselskaberne (som primære interessenter, der kan udarbejde egne indsatsplaner samt skal hjælpe med til at gennemføre kommunernes indsatsplaner)
- Naturstyrelsen (for så vidt angår den statslige grundvandskortlægning og høring af indsatsplaner)

3. Udarbejdelse af indsatsplaner – formål, grundlag og sammenhæng

3.1 Formål med indsatsplaner

Indsatsplanerne sikrer et overblik over hvilke initiativer, der skal iværksættes for at opnå beskyttelse af den nuværende og fremtidige drikkevands- og grundvandsressource. Hensigten er, at man inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande sikrer tilstrækkelig uforurenet og beskyttet vandressource til dækning af det nuværende og fremtidige behov for vand af drikkevandskvalitet.

Indsatsplaner skal udarbejdes for indsatsområder udpeget af miljøministeren og de kan udarbejdes for områder, hvor kommunalbestyrelsen eller vandforsyningsselskabet finder det nødvendigt.

3.2 Lovgrundlag for indsatsplanlægning

Indsatsplaner udarbejdes af enten kommunalbestyrelsen eller et vandforsyningsselskab i henhold til vandforsyningslovens § 13 og/eller § 13 a. Indsatsplanbekendtgørelsen fastlægger proceduren for vedtagelse og stiller indholdsmæssige krav til indsatsplanen.

Vandforsyningslovens §§ 13 og 13 a

§ 13. For hvert af de indsatsområder der er fastlagt i vandplanen, jf. lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder, skal kommunalbestyrelsen vedtage en indsatsplan. Kommunalbestyrelsen skal følge den prioritering, som er fastlagt i vandplanen, jf. lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder.

Stk.2. Indsatsplanen skal udarbejdes på baggrund af en nærmere kortlægning af arealanvendelse, forureningstrusler og naturlig beskyttelse af de pågældende vandressourcer.

Stk.3. Indsatsplanen skal indeholde en detaljeret opgørelse over behovet for beskyttelse samt retningslinjer og tidsplan for myndighedernes indsats til opnåelse af denne beskyttelse.

§ 13 a. En kommunalbestyrelse eller ejeren af et alment vandforsyningsanlæg kan vedtage en indsatsplan for et område, hvis kommunalbestyrelsen eller ejeren af vandforsyningsanlægget finder, at retningslinjerne eller prioriteringen i vandplanen, jf. lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder er utilstrækkelige til at sikre kommunens eller vandforsyningsanlæggets interesser, jf. dog § 13 b, stk. 2. Bestemmelserne i § 13, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk.2. En indsatsplan efter stk. 1 må ikke stride mod kommuneplanlægningen, vandplanen, jf. lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder, vandforsyningsplanen eller indsatsplaner vedtaget efter § 13.

3.3 Hvem kan udarbejde en indsatsplan

Kommunalbestyrelser *skal* udarbejde indsatsplaner efter vandforsyningslovens § 13, mens både kommunalbestyrelser og vandforsyningsselskaber *kan* udarbejde en indsatsplan efter vandforsyningslovens § 13 a.

Vandforsyningsselskabet har derudover også mulighed for at levere et udkast til en indsatsplan efter både vandforsyningslovens § 13 eller § 13 a, som kommunalbestyrelsen herefter vedtager som indsatsplan efter en selvstændig sagsbehandling i kommunalbestyrelsen.

Kommunalbestyrelsen skal sikre en sædvanlig og fyldestgørende sagsbehandling før kommunalbestyrelsen vedtager indsatsplanen som en kommunalt udarbejdet indsatsplan, da det i modsat fald vil kunne medføre, at indsatsplanen og eventuelle påbud udstedt som følge af indsatsplanen er ugyldige.

3.4 Grundvandskortlægning

Det er en forudsætning for udarbejdelse af en indsatsplan, at der er sket en kortlægning af arealanvendelse, forureningstrusler og naturlig beskyttelse af de pågældende vandressourcer.

3.4.1 Statens grundvandskortlægning af områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande

Staten udfører en kortlægning af de nuværende og fremtidige drikkevandsinteresser, kaldet den statslige grundvandskortlægning. Grundvandskortlægningen udføres i områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger udenfor områder med særlige drikkevandsinteresser. Inden for disse områder udpeger miljøministeren de delområder, som er særligt følsomme overfor en eller flere typer af forurening, og miljøministeren udpeger områder på baggrund af en vurdering af arealanvendelsen, forureningstrusler og den naturlige beskyttelse af vandressourcerne, hvor en særlig indsats til beskyttelse af vandressourcerne er nødvendig til sikring af drikkevandsinteresserne – indsatsområder. Miljøministerens udpegning sker i vandplanerne Vandforsyningslovens § 13 vedrører indsatsplaner, der udarbejdes på baggrund af miljøministerens udpegning af indsatsområder i vandplanerne.

Den statslige grundvandskortlægning færdiggøres for hele landet inden udgangen af 2015.

3.4.2 Hvor vises arealudpegninger fra den statslige kortlægning

Den statslige grundvandskortlægning danner baggrund for følgende arealudpegninger: områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD), områder med drikkevandsinteresser (OD), indvindingsoplande til almene vandforsyninger, nitrutfølsomme indvindingsområder (NFI) og indsatsområder. Områderne udpeges af miljøministeren i vandplanerne og kan ses i vandplanernes GIS-temaer. Områder med særlige drikkevandsinteresser, områder med drikkevandsinteresser, nitrutfølsomme indvindingsområder og indsatsområder vises desuden på Danmarks Miljøportal. Herudover kan områder med stor grundvandsdannelse identificeres ud fra statens kortlægning.

3.4.3 Kortlægning ved andre aktører

Hvis kommuner eller vandforsyningsselskaber ønsker at vedtage en indsatsplan efter vandforsyningslovens § 13 a, dvs. for områder, der *ikke* er udpeget som indsatsområder af miljøministeren, skal der foretages en grundvandskortlægning på samme niveau som ved indsatsplaner efter § 13, hvor grundvandskortlægningen er udført af den statslige grundvandskortlægning.

Kommuner og vandforsyningsselskaber har mulighed for selv at kortlægge et område for at danne grundlag for udarbejdelse af en indsatsplan efter vandforsyningslovens § 13 a. Kortlægningen ved en § 13 a-indsatsplan skal være på samme detaljeringsniveau som statens kortlægning af grundvandsressourcerne. Det medfører, at der ikke er forskel på kortlægningsniveauerne inden for

et indsatsområde udpeget af miljøministeren og andre områder, hvor der udarbejdes en indsatsplan. Niveauet for den statslige grundvandskortlægning er beskrevet i Administrationsgrundlag for Miljøministeriets afgiftsfinansierede grundvandskortlægning, der er offentligt tilgængeligt, bl.a. på www.naturstyrelsen.dk.

Benyttes den statslige grundvandskortlægning som grundlag for indsatsplan efter vandforsyningslovens § 13 a, bør indsatsplanen indeholde kommunens vurdering af, hvordan kommunen anvender grundvandskortlægningens resultater. Kommunen er selv ansvarlig for denne vurdering.

3.5 Koordinationsforum

Kommunen har pligt til at nedsætte et koordinationsforum under udarbejdelsen af indsatsplaner, jf. vandforsyningslovens § 12. Koordinationsforummet skal bestå af repræsentanter for vandforsyningsselskaberne i kommunen, andre berørte myndigheder, jordbruget, industrien og eventuelle andre relevante parter i kommunen. Det er hensigten, at koordinationsforummet skal bistå kommunen i udarbejdelsen af planerne, og de skal derfor forelægges udkast til indsatsplaner.

Udarbejdes en indsatsplan i samarbejde mellem flere kommuner, skal koordinationsforummet afspejle dette, således at de skal omfatte de involverede kommunalbestyrelser.

3.6 Områder, der omfattes af indsatsplan

Indsatsplaner kan udarbejdes både inden for indsatsområder og uden for indsatsområder. Omfatter en indsatsplan begge typer områder, skal det fremgå af indsatsplanens indledning og kortbilag eller figurer.

3.6.1 Indsatsplaner inden for indsatsområder

Kommunalbestyrelsen har pligt til at vedtage en indsatsplan for områder, som miljøministeren i henhold til miljømålslovens § 8 a har udpeget som indsatsområder. Indsatsområder er områder, hvor der på baggrund af en vurdering af arealanvendelsen, forureningstrusler og naturlig beskyttelse af vandressourcerne, er identificeret et behov for en særlig indsats for at sikre drikkevandsinteresser. Indsatsplanerne udarbejdes på baggrund af den statslige grundvandskortlægning. Kommunerne inddrages løbende i Naturstyrelsens arbejde med grundvandskortlægning og kan derfor planlægge processen for indsatsplanen og nedsætte koordinationsfora, før kortlægningen er afsluttet, og miljøministeren har udpeget indsatsområdet.

Det er alene kommunalbestyrelsen, der kan vedtage en indsatsplan for et indsatsområde, jf. vandforsyningslovens § 13.

Når et område er udpeget af miljøministeren som et indsatsområde, skal kommunalbestyrelsen lægge dette til grund for indsatsplanlægningen. Kommunen skal således ikke foretage yderligere undersøgelser, f.eks. af de geologiske forhold, for at bekræfte at området er et indsatsområde, se dog også afsnit 4.2.4.

Når den statslige grundvandskortlægning er afsluttet, vil kommunerne modtage en redegørelse om den statslige grundvandskortlægning. Heri stilles forslag til indsatser for at sikre drikkevandsinteresserne, som kommunen dog ikke er forpligtet til at følge.

De valgte påbudte indsatser må ikke være mere indgribende, end formålet med indsatsen tilsiger (proportionalitetsprincippet).

3.6.2 Indsatsplaner uden for indsatsområder

Kommunalbestyrelse og vandforsyningsselskabet har mulighed for at vedtage indsatsplaner for områder, der ligger uden for et indsatsområde som udpeget af miljøministeren, jf.

vandforsyningslovens § 13 a, se figur 1 nedenfor. Der kan være enkelte situationer, hvor der kan være et vist geografisk overlap mellem en indsatsplan inden for et indsatsområde og en indsatsplan uden for et indsatsområde.

Denne mulighed foreligger, hvis kommunalbestyrelsen eller vandforsyningsselskabet finder, at retningslinjer eller prioriteringer i vandplanen er utilstrækkelige til at sikre kommunens eller vandforsyningsselskabets interesser. Muligheden kan også benyttes, hvis den statslige grundvandskortlægning endnu ikke er afsluttet for et område, hvor kommunalbestyrelsen ønsker at udarbejde en indsatsplan.

En indsatsplan efter § 13 a skal baseres på en nærmere kortlægning af arealanvendelse, forureningskilder og naturlig beskyttelse af de pågældende vandressourcer, jf. vandforsyningslovens § 13 a, stk. 1, sidste pkt., jf. § 13, stk. 2 og 3. Den, der udarbejder indsatsplanen er ansvarlig for, at der sker den nævnte kortlægning og afholder selv udgifter dertil.

Grundvandskortlægningen ved en § 13 a-indsatsplan skal udføres på samme niveau som statens kortlægning af grundvandsressourcerne. Den statslige grundvandskortlægning udføres i overensstemmelse med Administrationsgrundlag for Miljøministeriets afgiftsfinansierede grundvandskortlægning. Administrationsgrundlaget er offentligt tilgængeligt, bl.a. på www.naturstyrelsen.dk.

Hvor kommunalbestyrelsen vedtager en indsatsplan, eventuelt et udkast til indsatsplan udarbejdet af et vandforsyningsselskab, er kommunalbestyrelsen ansvarlig for, at kortlægningen til indsatsplaner er fyldestgørende, se også afsnit Kortlægning ved andre aktører.

I områder, hvor kommunen eller vandforsyningsselskabet vurderer, at der er behov for en særlig indsats fastlægges de endelige indsatser på baggrund af miljømål og beskyttelsesbehov. De valgte indsatser må ikke være mere indgribende, end målet med indsatsen tilsiger (proportionalitetsprincippet).

Det er alene miljøministeren, der i henhold til miljømålsloven udpeger ”følsomme indvindingsområder” og ”indsatsområder”.

Naturstyrelsen anbefaler, at kommuner og vandforsyningsselskaber benytter betegnelsen ”prioriterede områder” for de områder, som de selv ønsker at udlægge. Betegnelsen dækker over områder, hvor kommunerne vurderer, at det er nødvendigt at iværksætte en indsats for at beskytte grundvandet mod f.eks. pesticidanvendelse. Der er valgfrihed for den ønskede betegnelse for områderne, blot definitionen af områderne tydeligt fremgår af indsatsplanen og angives på kortbilag eller figurer.

3.7 Udkast med foranstaltninger inden for et år

Inden for 1 år efter kommunernes modtagelse af statens grundvandskortlægning af et givent område, skal der foreligge et *udkast med foranstaltninger*, der foreslås rettet mod den enkelte lodsejer, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 4.

Bekendtgørelsens § 4

§ 4. Senest 1 år efter, at den detaljerede kortlægning er afsluttet, udarbejder kommunalbestyrelsen under inddragelse af alle de direkte berørte parter et udkast til beskrivelse af de foranstaltninger rettet mod den enkelte ejer, der foreslås gennemført for at afhjælpe og forebygge forurening af vandressourcen. Udkast til beskrivelse af foranstaltninger rettet mod den enkelte ejer kan indgå i forslag til indsatsplan.

Bestemmelsen sikrer, at lodsejere inden for en overskuelig periode (1 år) får viden om, hvorvidt kommunen forventer at igangsætte foranstaltninger på lodsejerens ejendom. Et udkast foreligger først, når der har været inddragelse af de direkte berørte parter. Der er ikke krav om politisk godkendelse, forinden et udkast vil kunne foreligge, idet det vil afhænge af delegationen i de enkelte kommuner til forvaltningerne. Udkastet med foranstaltninger bør også forelægges koordinationsforummet. Udkastet vil kunne indarbejdes i forslaget til indsatsplan. Med direkte berørte parter forstås de enkelte lodsejere, der vil kunne mødes med foranstaltninger af forskellig art. Er der tale om påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a, vil de direkte berørte parter således være de lodsejere, der forventeligt vil kunne blive mødt med et sådant påbud. Bestemmelsen sikrer også en forvaltningsproces, hvor den første inddragelse af ejeren skal ske forud for offentliggørelsen af forslaget til indsatsplanen. Næste inddragelse sker ved en høring af det offentliggjorte forslag til indsatsplan, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 6, og endelig inddrages ejeren af ejendommen, når der forsøges opnået en aftale om dyrkningspraksis mv. eller meddelt pålæg efter § 26 a i miljøbeskyttelsesloven.

3.8 Hvilke forureningskilder kan omfattes af indsatsplanen?

Indsatsplanerne skal omfatte alle forureningskilder, dvs. kilder til både nitrat- og pesticid-forurening, og kilder til forurening med andre miljøfremmede stoffer samt naturligt forekommende stoffer, der stammer fra menneskeskabte aktiviteter. Indsatsplanen kan omfatte både fladeforurening og punktkilder.

Indsatsplanerne skal sikre en koordineret og helhedsorienteret beskyttelsesstrategi, så der alt efter behovet i hver enkelt område gøres op med alle kilder til forurening, så man ikke risikerer, at ressourcen ødelægges af f.eks. forurening fra en forurennet grund, selvom man har fået stoppet en truende nitratforurening.

Særligt om sprøjtemidler

Et påbud om rådighedsindskrænkninger for pesticider (sprøjtemidler) i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 26 a forudsætter, at der er vedtaget en indsatsplan efter vandforsyningslovens § 13 eller § 13 a, at kommunalbestyrelsen kan tilvejebringe tilstrækkelig dokumentation for, at det pågældende område er følsomt for sprøjtemidler, og at påbuddet ikke er mere vidtgående end nødvendigt. Naturstyrelsen finder, at det formelle lovgrundlag er tilstrækkeligt, til at kommunalbestyrelsen kan udstede et påbud om rådighedsindskrænkninger eller andre foranstaltninger jf. miljøbeskyttelseslovens § 26 a, også selvom der ikke er foretaget en statslig kortlægning.

Idet der ikke på samme måde som for nitrat kan identificeres områder, der er velbeskyttede, og områder, der er dårligt beskyttede, kan man derfor for sprøjtemidler udpege de områder, hvor grundvandsdannelsen er særlig stor, og hvor risikoen for forurening af grundvandet derfor alt andet lige er større end andre steder. I forbindelse med den statslige grundvandskortlægning er områder med stor grundvandsdannelse identificeret.

En kombination af konkret viden om stor grundvandsdannelse, viden om den konkrete arealanvendelse samt viden om forureningskilder vil dermed kunne udgøre et tilstrækkeligt grundlag for kommunernes vurdering af, hvorvidt det er nødvendigt at iværksætte en indsats for at beskytte grundvandet mod sprøjtemidler. På baggrund heraf kan kommunerne f.eks. lokalt udlægge ”prioriterede områder”, f.eks. for sprøjtemidler, og indarbejde dem i en indsatsplan eller foretage konkrete indsatser over for f.eks. sprøjtemidler.

Se mere om muligheden for påbud af rådighedsindskrænkninger i kapitel 6.

Særligt om jordforurening

Regionerne er kompetent myndighed for jordforureninger og er ansvarlige for den offentlige oprydning i henhold til jordforureningsloven. Kommunerne kan i samarbejde med regionerne etablere et overblik over jordforureninger til brug for indsatsplanen, således at kommunerne ikke anvender midler på at sikre drikkevandsinteresserne mod f.eks. en nitratforurening, hvis der ligger en potentiel jordforurening og truer den samme ressource.

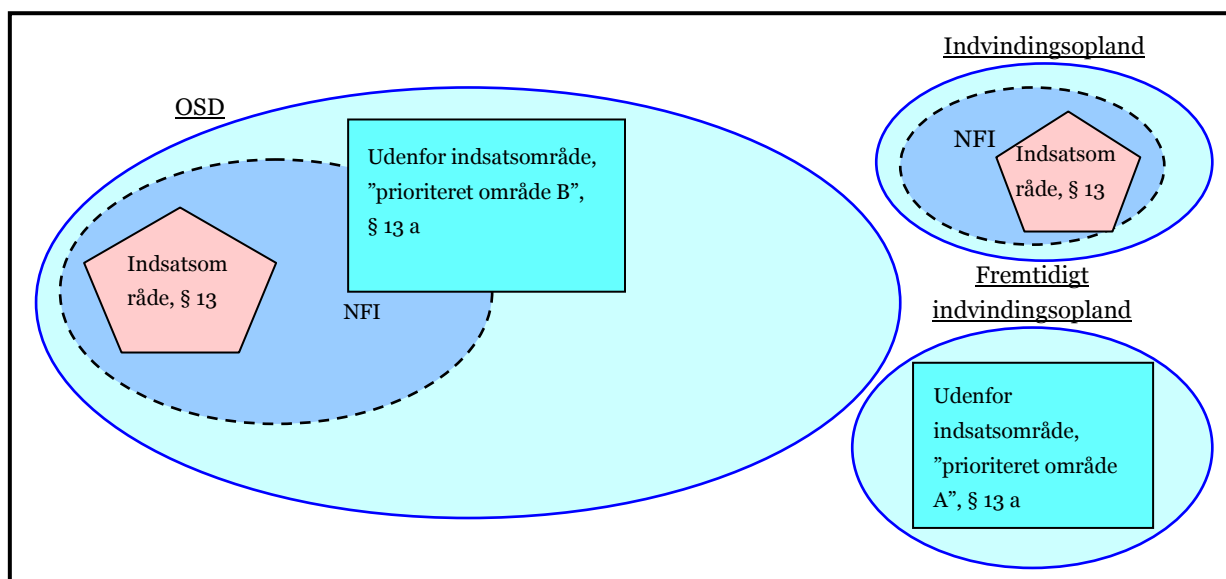
3.9 Overblik over områder og forureningskilder, der omfattes af en indsatsplan

Formålet med indsatsplanlægningen er en målrettet beskyttelse af vandressourcer til sikring af drikkevandsinteresserne – områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger. Indsatsområder, hvor der skal vedtages en indsatsplan efter vandforsyningslovens § 13, vil altid befinde sig inden for områder med særlige drikkevandsinteresser eller indvindingsoplande til almene vandforsyninger. Der kan udarbejdes indsatsplaner efter § 13 a i områder, der ligger såvel inden for som uden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande.

Tabel 1 giver et overblik over hvilke stoffer, indsatsplanen skal omfatte afhængig af anvendelsesområdet for vandforsyningslovens § 13 og § 13 a. Figur 1 viser de tilsvarende områder grafisk.

	Indsatsområder (§ 13)	Områder uden for indsatsområder (§ 13 a)
Nitrat	Skal omfattes	Skal omfattes efter behov
Sprøjtemidler	Skal omfattes efter behov	Skal omfattes efter behov
Andre stoffer	Skal omfattes efter behov	Skal omfattes efter behov

Tabel 1. Tabellen beskriver, hvilke stoffer indsatsplaner skal omfatte afhængig af anvendelsesområdet for vandforsyningslovens § 13 og § 13 a. Med ”andre stoffer” menes både naturligt forekommende stoffer, hvor forhøjede koncentrationer skyldes menneskeskabte forhold, og miljøfremmede stoffer, der kan udgøre en risiko for grundvandsressourcens anvendelse til drikkevandsformål.



Figur 1. Grafisk præsentation af anvendelsesområdet for vandforsyningslovens § 13 og § 13 a. De 2 eksempler på prioriterede områder er ikke indbyrdes prioriterede.

3.10 Overblik over øvrige beskyttelseszoner

Grundvandet i Danmark beskyttes på flere forskellige måder. Dels findes en generel regulering i forbindelse med bl.a. godkendelsesordningen for sprøjtemidler, husdyrreguleringen og indsatsplanlægningen, der sikrer en generel beskyttelse over for fladeforureninger, dels findes en konkret regulering på udvalgte arealer, hvor det er nødvendigt.

Lovgivningen giver således mulighed for at etablere beskyttelseszoner i nærområdet omkring vandindvindingsboringer. Figur 2 nedenfor viser de zoner, der kan findes omkring en boring. Nogle zoner er obligatoriske, dvs. kommunen kan ikke tilsidesætte disse, mens andre er valgfrie, dvs. hvor kommunen kan vælge at udlægge dem. Der kan være lokale årsager til at etablere valgfrie beskyttelseszoner, idet der kan være forhold som f.eks. pesticidgodkendelsesordningen konkret ikke kan tage højde for. Lokalt opstår der et særligt "sug" i indvindingsboringens nærområde, hvor der er en risiko for, at forurening kan transporteres hurtigere til indvindingsboringen. Se tabel 2 nedenfor for overblik over hvilke af disse zoner, der skal eller kan indeholdes i en indsatsplan.

10 m zone ("fredningsbælte")

Zonen er historisk blevet udlagt i forbindelse med indvindingstilladelsen, men kan påbydes til lodsejere også efter tilladelsen er givet. Ejer vandforsyningsselskabet området, kan zonen udlægges som et vilkår i indvindingstilladelsen. Beskyttelsesområdet påbydes af kommunen med hjemmel i miljøbeskyttelseslovens § 24. Se mere om § 24 nedenfor om boringsnære beskyttelsesområder.

25 m zone

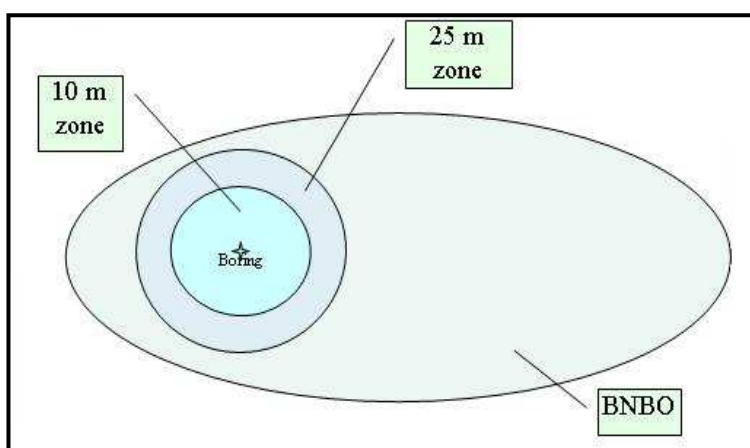
25 m zonen blev indført i 2011 som en del af "Grøn Vækst"-loven. Zonen fremgår af miljøbeskyttelseslovens § 21 b, og gælder direkte, dvs. den skal ikke påbydes. Inden for 25 m zonen må der ikke gødskes, anvendes sprøjtemidler eller dyrkes. Naturstyrelsen har udarbejdet en vejledning om 25 m zonen, der kan findes på www.naturstyrelsen.dk.

Boringsnære beskyttelsesområder - BNBO

Et boringsnært beskyttelsesområde er et område omkring indvindingsboringer, hvor der kan pålægges rådighedsindskrænkninger efter miljøbeskyttelseslovens § 24. Miljøstyrelsens vejledning nr. 2/2007 om boringsnære beskyttelsesområder, Naturstyrelsens vejledningsnotat af 12. december 2011 samt Naturstyrelsens præciserede vejledning af 2. juli 2013 om beregning af størrelsen på

boringsnære beskyttelsesområder, BNBO, beskriver beregningsmetode og vurderinger. Et boringsnært beskyttelsesområde kan være en del af en indsatsplan, men en indsatsplan er ikke en forudsætning for at påbyde et boringsnært beskyttelsesområde, dvs. kommunen kan vælge at give disse påbud uafhængigt af, om der er tale om et indsatsområde, og uafhængigt af om der allerede er udarbejdet eller vil blive udarbejdet indsatsplaner.

Er BNBO en del af indsatsplanen med angivelse af beregnede beskyttelsesområder i et kortbilag, får disse områder ikke retsvirkning over for lodsejere, før der er givet et påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 24, idet indsatsplanen i sig selv ikke binder borgere. Se mere i afsnit 5.3 Hvornår får indsatsplanen retsvirkning og for hvem?. Et påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 24 kan omfatte alle forureningskilder, dvs. ikke kun nitrat og sprøjtemidler. Påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 24 kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet efter reglerne i miljøbeskyttelsesloven. Et boringsnært beskyttelsesområde kan også aftales med lodsejeren. I en sådan situation skal der tages specifikt stilling til tilsyns- og håndhævelsesmuligheder i aftalen, idet miljøbeskyttelsesloven ikke vil kunne anvendes som hjemmel for tilsyn eller håndhævelse.



Figur 2. Overblik over mulige beskyttelseszoner i nærområdet omkring en indvindingsboring til almen vandforsyning.

Zoner	Kommunen ansvarlig	Staten ansvarlig	Medtages i indsatsplan
Indsatsområde		x	Skal
Prioriterede områder	x		Kan
BNBO	x		Kan
25 m zonen		x	Nej
10 m zonen	x		Kan

Tabel 2. Overblik over hvilke zoner, der skal eller kan indeholdes i en indsatsplan samt myndighedsansvar for etablering.

3.11 Miljømål og vandsektorloven

Formålet med indsatsplanen er at beskytte grundvandet. Grundvandsbeskyttelses anses som et miljømål⁷. Vandforsyningsselskabers udgifter til driftsomkostninger til miljømål fastsat af f.eks. kommunen i en indsatsplan, kan indregnes i vandprisen som tillæg til prisloftet. Hvorvidt der kan gives tillæg til prisloftet for driftsomkostninger til et miljømål, afgøres af Forsyningssekretariatet⁸.

I bekendtgørelse om driftsomkostninger til gennemførelse af miljømål og servicemål, bekendtgørelse nr. 1048/2012 samt en vejledning om miljømål og servicemål fra 2012, fremgår det, hvilke formkrav der skal opfyldes, før omkostninger som følge af et miljømål eller servicemål kan indregnes som en driftsomkostning i prisloftet.

Bekendtgørelse om driftsomkostninger til gennemførelse af miljømål og servicemål § 4, stk. 1.

§ 4. Det er en betingelse for, at driftsomkostninger til miljømål kan indregnes i vandselskabets prisloft, at målet er besluttet af enten staten eller kommunalbestyrelsen.

Bekendtgørelse om driftsomkostninger til gennemførelse af miljømål og servicemål § 5, stk. 1.

§ 5. Beslutninger om mål som nævnt i § 4, stk. 1, kan være fastsat i lovgivningen, i et påbud efter lovgivningen eller i en kommunal sektorplan eller foreligge i form af en skriftlig aftale mellem vandselskabet og hhv. staten eller kommunalbestyrelsen.

Fastsættelse af et miljømål kan f.eks. ske i en sektorplan, i dette tilfælde en indsatsplan i henhold til ovenstående bekendtgørelse.

For at et vandforsyningsselskab kan få tillæg til prisloftet for driftsomkostninger til et miljømål, skal indsatsplanen, hvis det er en indsatsplan, miljømålet fastsættes i, konkretisere hvordan miljømålet skal opnås, dvs. hvad er vandforsyningsselskabets pligter og hvad skal vandforsyningsselskabet betale, f.eks. om vandforsyningsselskabet skal indgå dyrkningsaftaler og om vandforsyningsselskabet skal betale erstatning for dyrkningsaftalen.

Det er en forudsætning, at de særlige aktiviteter, der skal udføres for at nå et miljømål skal være konkretiserede i plangrundlaget, dvs. indsatsplanen skal beskrive, hvordan f.eks. grundvandsbeskyttelsen skal opnås. Det vil ikke være nok, at indsatsplanen alene angiver, at grundvandsbeskyttelse er et miljømål.

Driftsomkostningerne til miljømål kan tillægges prisloftet i det år, hvor udgiften afholdes, uanset hvornår beslutningen om miljømål er truffet. Der kan dog først gives tillæg til prisloftet for udgifterne hertil i det prisloftår, hvor der er godkendt tillæg for målet. Vandforsyningsselskaberne skal derfor huske at ansøge om tillæg til prisloftet, så snart de forventer at skulle afholde udgifter til målet.

⁷ Udtrykket anvendes i denne vejledning i overensstemmelse med bekendtgørelse om driftsomkostninger til miljømål og servicemål under vandsektorloven, og kan indeholde specifikke delmål. Udtrykket er ikke i denne vejledning synonymt med miljømål i miljømålsloven (vandplanerne).

⁸ Forsyningssekretariatet, der er en del af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen administrerer prisloftreguleringen, herunder fastsættelse af prislofter for de enkelte vandforsyningsselskaber omfattet af vandsektorloven. Prisloftet medfører en øvre grænse for vandtaksterne. Prisloftet fastsættes årligt og udmeldes af Forsyningssekretariatet året før. Skal vandforsyningsselskabet opfylde et miljømål fastsat af f.eks. kommunalbestyrelsen, skal vandforsyningsselskabet ansøge om tillæg til prisloftet senest 15. april året før udgiften skal afholdes.

Forsyningssekretariatet afgør konkrete sager om tillæg til prisloftet.

Hvis flere kommuner og vandforsyningsselskaber er enige om, at grundvandsbeskyttelsen bør ske som et samarbejde, kan de sideløbende hermed etablere et samarbejde med henblik på en samlet opgavevaretagelse og fordeling af udgifter, jf. vandforsyningslovens § 52 b. Det er i den forbindelse vigtigt at sikre en fordeling af udgifterne i overensstemmelse med de enkelte vandselskabers faktiske udgifter til miljømålet, prislofter og muligheder for at henføre udgifterne som miljømål. Se mere om miljømål i afsnit 3.11.

3.12 Finansiering af indsatser

Finansiering af indsatserne kan ske enten af kommunen eller vandforsyningsselskaberne, dvs. brugerfinansiering. Det samme gælder for erstatning til lodsejere, der mødes af påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a. I det omfang det er muligt, bør finansiering ske ved en håndhævelse af forurenere-betaler-princippet. Det kan f.eks. være udledning af miljøfremmede stoffer uden tilladelse.

Omkostningerne i forbindelse med indgåelse af dyrkningsaftale eller i forbindelse med påbud af rådighedsindskrænkninger kan således brugerfinansieres, i det omfang der kan peges på konkrete vandforsyningsselskaber, der har fordel af det. Udgangspunktet i lovgivningen er således, at omkostningerne afholdes af kommunen som myndighed. Dette fremgår også direkte af miljøbeskyttelseslovens § 26 a, hvorefter kommunen aktivt skal beslutte, hvis en erstatning skal afholdes af et vandforsyningsselskab, der har fordel af påbuddet.

I områder, hvor der ikke er et vandforsyningsselskab, der kan siges at have fordel af dyrkningsaftalen eller påbuddet, skal omkostningerne derfor afholdes af kommunen.

3.13 Klage

Kommunens planlægning er et redskab for at kunne sikre en sammenhængende plan for beskyttelsen af grundvandsressourcerne i et område. Planlægningen kan ikke i sig selv påklages, da det ikke anses som en afgørelse. Det er heller ikke muligt at klage over de afgørelser, kommunalbestyrelsen træffer under udarbejdelse af indsatsplanen, jf. vandforsyningslovens § 76, stk. 1, nr. 1, idet udarbejdelse af indsatsplaner indeholder procedureregler for inddragelse af berørte parter. En sådan afgørelse kan f.eks. være at gøre eller undlade at gøre indsigelse mod eksempelvis vandforsyningsselskabets indsatsplaner. Træffer kommunalbestyrelsen dog efterfølgende afgørelse i forhold til indsatsplanen, f.eks. påbud om rådighedsindskrænkninger efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a, kan disse afgørelser påklages efter de relevante lovgivningers bestemmelser.

3.14 Habitatvurdering

Det fremgår af habitatbekendtgørelsen⁹ § 9, stk. 4, at habitatbekendtgørelsens § 7 finder anvendelse ved myndighedernes administration efter vandforsyningslovens § 13. Indsatsplaner efter vandforsyningslovens § 13 skal derfor konsekvensvurderes, hvis de vurderes at kunne påvirke Natura 2000-områder væsentligt. Det fremgår endvidere af habitatbekendtgørelsen, § 11, at der ikke kan vedtages indsatsplaner, som kan beskadige eller ødelægge en række angivne arters yngle- eller rasteområder. Naturstyrelsen har udarbejdet en vejledning om disse vurderinger

3.15 Miljøvurdering

Indsatsplaner er som udgangspunkt omfattet af miljøvurderingsloven¹⁰, og der skal derfor foretages en miljøvurdering ved udarbejdelse af indsatsplanen.

⁹ Bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter

¹⁰ Lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 om miljøvurdering af planer og programmer

Indsatsplaner er en plantype, som vil være omfattet af kravet om miljøvurdering, hvis den sætter rammer for fremtidige anlægsarbejder opført på bilag 3 eller 4 til miljøvurderingsloven eller kan påvirke internationale naturbeskyttelsesområder væsentligt. Det er altså den enkelte konkrete plans indhold, der er bestemmende for, om planen skal miljøvurderes.

Naturstyrelsen har udarbejdet en vejledning om miljøvurdering¹¹.

Planlægning, der tilvejebringes som følge af myndighedens eget initiativ, er også omfattet af kravet om miljøvurdering.

¹¹ Vejledning nr. 9664 af 18/06/2006 om miljøvurdering af planer og programmer

4. Udarbejdelse af indsatsplane indhold

4.1 Hjemmel til udarbejdelse af indsatsplaner

Indsatsplaner vedtages i henhold til vandforsyningslovens § 13 eller 13 a.

Indsatsplaner skal udarbejdes på baggrund af en nærmere kortlægning af arealanvendelse, forureningstrusler og den naturlige beskyttelse af de pågældende vandressourcer, jf. vandforsyningslovens § 13, stk. 2. Hvor området allerede er kortlagt gennem den statslige grundvandskortlægning, kan disse resultater anvendes. Indsatsplanen skal indeholde en detaljeret opgørelse over behovet for beskyttelse samt retningslinjer og tidsplan for myndighedernes indsats til opnåelse af denne beskyttelse, jf. vandforsyningslovens § 13, stk. 3. Kravene i vandforsyningslovens § 13, stk. 2 og 3 gælder uanset om der er tale om en indsatsplan vedtaget efter vandforsyningslovens § 13 eller § 13 a.

Indholdet og den nærmere udarbejdelse af indsatsplanerne er reguleret af indsatsplanbekendtgørelsen, der fastlægger minimumskrav til indsatsplanerne, og planerne kan derfor godt indeholde yderligere punkter end de nævnte.

Det skal klart fremgå af indsatsplanen, om den er udarbejdet efter vandforsyningslovens § 13 og/eller § 13 a, dvs. er der tale om et indsatsområde udpeget af miljøministeren eller et område valgt af kommunalbestyrelsen. Det er ikke nødvendigt, at der er enighed mellem kommune og vandforsyningselskaber om, hvilke indsatser der skal foretages, når kommunalbestyrelsen vedtager en indsatsplan. I sidste ende afhænger det af kommunalbestyrelsens vurdering. Berører indsatsplanen dog flere kommuners forhold, skal der være enighed mellem de berørte kommunalbestyrelser om den nærmere udformning af indsatsplanen. Kan der ikke opnås enighed, skal regionsrådet efter anmodning fra kommunerne indkalde til mægling mellem de berørte kommunalbestyrelser i henhold til vandforsyningslovens § 13 b, stk. 4. Kan der stadig ikke opnås enighed efter regionsrådets mægling, skal regionsrådet forelægge sagen for miljøministeren, der herefter træffer afgørelse i sagen, jf. vandforsyningslovens § 13 b, stk. 5.

Naturstyrelsen anbefaler, at indsatsplanen indeholder en oversigt over allerede foretagne indsatser udover de fremtidige indsatser, f.eks. indgåelse af dyrkningsaftaler forud for indsatsplanens udarbejdelse. Indsatserne kan f.eks. være kampagner om pesticidanvendelse, gennemførelse af dyrkningsaftaler med lodsejere, påbud til lodsejere eller anvendelse af særlige pumpestrategier.

Indsatsplaners indhold

Indsatsplanbekendtgørelsens § 3

§ 3. En indsatsplan skal mindst indeholde

- 1) et resumé af den kortlægning, der lægges til grund for indsatsplanen, jf. § 2,*
- 2) en angivelse af de områder, hvor en indsats skal gennemføres,*
- 3) en angivelse af de foranstaltninger, der skal gennemføres i indsatsområdet, samt retningslinjer for de tilladelser og andre afgørelser, der kan meddeles, og som har betydning for beskyttelsen af vandressourcen,*
- 4) en angivelse af i hvilket omfang, der skal gennemføres overvågning, og hvem, der skal gennemføre overvågningen, og*
- 5) en detaljeret opgørelse over behovet for beskyttelse.*

Stk. 2. En indsatsplan skal ligeledes indeholde en tidsplan for gennemførelsen af den samlede indsatsplan samt indeholde en angivelse af, hvilken tidligere vedtagen indsatsplan som i givet fald skal ophæves.

4.2 Hvad skal indsatsplanerne indeholde

Følgende afsnit uddyber indsatsplanbekendtgørelsens § 3.

4.2.1 Miljømål

Indsatsplanens beskyttelsesindsats skal rettes mod sikring af grundvandressourcen inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til brug for nuværende eller fremtidig udnyttelse af grundvandressourcen til drikkevand. Formålet med indsatsplaner er beskyttelse af drikkevandsinteresserne og de valgte indsatser skal fokusere på dette. Indsatsplaner skal således ikke rettes mod at opnå miljømål i vandplansammenhæng, skønt såvel kvalitative som kvantitative indsatser i en indsatsplan kan medvirke til dette.

Det anbefales, at kommunalbestyrelsen definerer dette miljømål i planen indledningsvist i indsatsplanen.

Fastsættelse af miljømål i relation til drikkevandsressourcer har to formål. Det ene formål retter sig mod at sikre, at drikkevandsressourcen har en bestemt kvalitet og mængde, f.eks. at koncentrationen af bestemte stoffer ikke overskrides, så grundvandsressourcen til stadighed kan anvendes til drikkevandsindvinding. Ved at angive det fastsatte mål vil det være klart for offentligheden, hvad der er indsatsplanens mål med grundvandsbeskyttelsen beskrevet i indsatsplanen.

Det andet formål er rettet mod vandforsyningsselskabers mulighed for at få udgifter til grundvandsbeskyttelse indregnet som tillæg til prisloftet, hvis vandforsyningsselskaberne er omfattet af vandsektorloven. For at noget kan anses for at være et miljømål, jf. bekendtgørelse nr. 1048/2012 om miljømål og servicemål, skal det være besluttet af enten staten eller kommunalbestyrelsen. Se mere i afsnit 3.11.

4.2.2 Resumé af kortlægning

Der skal præsenteres et resumé af den udførte statslige kortlægning, der lægges til grund for indsatsplanen i henhold til indsatsplanbekendtgørelsens § 3, stk. 1, nr. 1. Resuméet skal indeholde et overblik over geologi og hydrologi samt alle forhold af betydning for beskyttelsen af grundvandsressourcen. Resuméet skal ligeledes indeholde kort med afgrænsning af områder med særlige drikkevandsinteresser, områder med drikkevandsinteresser, indvindingsoplande, nitratfølsomme indvindingsområder og indsatsområder.

Er der udover den statslige grundvandskortlægning udført en supplerende kortlægning af enten kommunalbestyrelse, vandforsyningsselskab eller andre aktører, og anvendes den supplerende kortlægning i indsatsplanen, skal indsatsplanen også indeholde et særskilt resumé af denne kortlægning. Det bør fremgå tydeligt af indsatsplanen, hvilken myndighed der har udført kortlægningerne.

Da det er miljøministeren, der udpeger områder med særlige drikkevandsinteresser, områder med drikkevandsinteresser, nitratsfølsomme indvindingsområder og indsatsområder, jf. miljømålslovens § 8 a, kan yderligere kortlægning fra kommunerne eller andre aktører ikke ændre disse udpegninger. Har kommunalbestyrelsen vedtaget yderligere prioriterede områder, skal disse ligeledes vises i indsatsplanen på kortbilag eller figurer med angivelse af art.

4.2.3 Angivelse af de områder, hvor en indsats skal gennemføres

Indsatsplanen skal indeholde en præcis angivelse af i hvilke områder, de enkelte retningslinjer og foranstaltninger er gældende, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 3, stk. 1, nr. 2, og om de er fastlagt i henhold til vandforsyningslovens § 13 eller 13 a.

Indsatsplanen bør indeholde et samlet kort over hele indsatsplanens område, således at borgeren kan danne sig et overblik samt detailkort for de enkelte delområder i indsatsplanen, hvis indsatsplanen opdeles i sådanne.

4.2.4 Detaljeret opgørelse over behov for beskyttelse

Det er et krav, at indsatsplanen angiver en detaljeret opgørelse over behov for beskyttelse, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 3, stk. 1, nr. 5. Indsatsplanerne skal derfor omfatte alle forureningskilder. Hvis det er et indsatsområde inden for et nitratsfølsomt område, skal der foretages indsatser over for nitrat, men der kan også være tale om sprøjtemidler, opløsningsmidler mv.

Opgørelsen har til formål at bibringe offentligheden klarhed om kommunalbestyrelsens eller vandforsyningsselskabets vurdering af det konkrete behov for beskyttelse. Behovet for beskyttelse bør beskrives på et tilstrækkeligt detaljeret niveau, som giver kommunalbestyrelsen grundlag for at beslutte de nødvendige foranstaltninger.

Behovet for beskyttelse kan både være af forebyggende og afhjælpende karakter.

Indsatsplanbekendtgørelsen skelner ikke mellem, om indsatsområdet ligger inden for et område med særlige drikkevandsinteresser eller i et indvindingsopland (inden for eller uden for områder med særlige særlige drikkevandsinteresser), og kommunalbestyrelsen skal derfor betragte disse områder som ligestillede mht. behov for beskyttelse i indsatsområdet, uanset hvorvidt der findes mulighed for finansiering af indsatser af et vandforsyningsselskab.

Særligt for nitrat

Indsatsområder med hensyn til nitrat har pr. definition behov for indsatser over for nitratformurening. Kommunalbestyrelsen eller et vandforsyningsselskab skal inden for indsatsområdet angive et behov for reduktion af nitratudvaskningen. Dette kan f.eks. ske på baggrund af beregninger af nitratudvaskning til grundvandet. Statens kortlægning af den potentielle nitratudvaskning har karakter af en screening og kan ikke bruges som grundlag for indgåelse af dyrkningsaftaler på ejendomsniveau. Indsatsområdet med hensyn til nitrat kan underopdeles. Reduktioner kan opnås som gennemsnit for det samlede område eller som større restriktioner på et mindre areal. Der skal dog være angivet en indsats for hele arealet, idet det ligger i selve udpegningen, at der er behov for en indsats.

Indsatserne overfor nitrat kan både have karakter af foranstaltninger og retningslinjer, f.eks.:

- Skærpede krav til nuværende nitratudvaskning. Det kan være, hvor udvaskningen skal være lavere end den er i dag.
- Krav om stabilisering af nitratudvaskning svarende til status quo. Det kan f.eks. være, hvor der er en nitratudvaskning, der ikke må blive højere.
- Krav om lavere nitratudvaskning på et nærmere fastsat tidspunkt, men ikke nødvendigvis på tidspunktet for vedtagelse af indsatsplanen. Det kan f.eks. være, hvor den nuværende nitratudvaskning er acceptabel, men hvor der er omstændigheder, der vurderes at kunne medføre øget nitratudvaskning.

4.2.5 Foranstaltninger og retningslinjer for tilladelser og afgørelser

Ifølge indsatsplanbekendtgørelsen § 3, stk. 1, nr. 3, skal indsatsplanerne indeholde en angivelse af foranstaltninger, der skal gennemføres i indsatsområdet og retningslinjer for de tilladelser og andre afgørelser, der kan meddeles, og som har betydning for beskyttelsen af drikkevandsinteresserne.

Nedenfor gennemgås begreberne *foranstaltninger, der skal gennemføres i indsatsområdet og retningslinjer for tilladelser og andre afgørelser* hver for sig.

Da indsatsplanbekendtgørelsen ikke sonderer mellem indsatsplaner efter vandforsyningslovens § 13 og § 13 a, gælder alle krav, herunder også det nedenfor beskrevet begge typer indsatsplaner.

4.2.5.1 Foranstaltninger, der skal gennemføres i indsatsområdet

En foranstaltning er det, kommunalbestyrelsen eller vandforsyningsselskabet skal gennemføre for at opnå vedtagne miljømål til beskyttelse af drikkevandressourcen.

En foranstaltning kan f.eks. være en aftale om reduktion af brug af et stof, en kampagne, en aftale om drift af kildeplads mv. Foranstaltninger kan udmøntes som anbefalinger, aftaler og påbud.

Anbefalinger

En anbefaling i indsatsplanen beskriver, hvilke indsatser der bør gennemføres, såfremt det er muligt, men er ikke bindende for kommunalbestyrelsen. Anbefalinger bør holdes på et minimum, og i stedet bør der angives bindende retningslinjer for kommunens administration.

Aftalte forhold

Indsatsplanen kan indeholde en oversigt med angivelse på kort over de områder, hvor kommunalbestyrelsen eller vandforsyningsselskabet har gennemført aftaler eller hvor kommunalbestyrelsen eller vandforsyningsselskabet vil gennemføre aftaler. Det kan være aftaler om dyrkningspraksis mv. med henblik på at sikre drikkevandsinteressen.

Vandforsyningsselskaberne kan få tillæg til prisloftet for driftsomkostninger som følge af en aftale, hvis aftalen opfylder kravene til miljømål i bekendtgørelse om driftsomkostninger til gennemførelse af miljømål og servicemål.

Aftalte forhold kan også omfatte aftaler med vandforsyningsselskabet om kampagner til sikring af grundvandet, etablering af overvågningsboringer mv.

Følgende er eksempler på aftaler, der kan fastsættes i indsatsplanen. Listen er ikke udtømmende.

Nitrat	Sprøjtemidler	Andre stoffer
- Skovrejsning - Opkøb af arealer	- Skovrejsning - Opkøb af arealer	- Skovrejsning - Opkøb af arealer

- Informationsmateriale og –møder - Kampagner - Reduktion i nitrat - Braklægning - Etablering af overvågningsboring - Udarbejdelse af overvågningsprogram - Vandanalyser udover det lovpligtige niveau - Opsporing af ubenyttede brønde og borer - Renovering af aktive vandværksboringer	- Informationsmateriale og –møder - Kampagner - Pesticidfri drift - Pesticidfri renholdelse af diverse arealer - Braklægning - Etablering af overvågningsboring - Udarbejdelse af overvågningsprogram - Vandanalyser udover det lovpligtige niveau - Opsporing af ubenyttede brønde og borer - Renovering af aktive vandværksboringer	- Informationsmateriale og –møder - Kampagner - Besigtigelse og risikovurdering af olietanke mv. - Etablering af overvågningsboring - Udarbejdelse af overvågningsprogram - Vandanalyser udover det lovpligtige niveau - Opsporing af ubenyttede brønde og borer - Renovering af aktive vandværksboringer
---	--	--

Påbud

Ønsker kommunalbestyrelsen at give påbud til lodsejere efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a, hvis kommunalbestyrelsen eller vandforsyningsselskabet ikke kan gennemføre en aftale inden for f.eks. to år, skal det fremgå af indsatsplanen. Det er en forudsætning for påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a, at der er forsøgt indgået en aftale på rimelige vilkår. Aftalerne kan vedrøre alle forureningsrisici i modsætning til påbuddet, der alene kan anvendes over for nitrat og sprøjtemidler, jf. miljøbeskyttelseslovens § 26 a, der angiver sprøjtemidler som *pesticider*. Se mere nedenfor i afsnit 6.3. Ønsker kommunen at give påbud om andre forureningskilder, kan miljøbeskyttelseslovens § 24 anvendes. Denne bestemmelse kan dog kun anvendes i nærområdet omkring en indvindingsboring, f.eks. ved et boringsnært beskyttelsesområde. Se mere nedenfor i afsnit 6.5.

Kommunalbestyrelsen bør af hensyn til lodsejerne fastlægge en periode, inden for hvilken påbud gives.

Eksempel på formulering om boringsnære beskyttelsesområder.

Vandeby Kommune har besluttet, at øge grundvandsbeskyttelsen i XX-område(t). Vandeby Kommune vil derfor etablere boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) omkring vandindvindingsboringer til almene vandforsyninger. De beregnede områder kan ses i figur XX. Inden for disse arealer, kan kommunalbestyrelsen påbyde rådhedsindskrænkninger, f.eks. i form af ændret dyrkningspraksis, jf. miljøbeskyttelseslovens § 24. De i figur XX viste arealer er ikke bindende for de enkelte lodsejere, før kommunalbestyrelsen har udstedt et eventuelt påbud med rådhedsindskrænkninger. Et påbud om rådhedsindskrænkninger, jf. § 24, vil altid blive konkret vurderet på hver ejendom, og lodsejeren er i henhold til miljøbeskyttelsesloven berettiget til fuldstændig erstatning. I henhold til miljøbeskyttelsesloven afholdes erstatningen af de brugere, der har fordel af påbuddet, dvs. den relevante vandforsyning.

Eksempel på formulering vedrørende dyrkningspraksis i et område.

Vandeby Kommune har besluttet at gennemføre særlige aktiviteter for at beskytte grundvandet i XX. område. Der skal derfor indgås aftaler om dyrkningspraksis, jf. vandforsyningslovens § 13 d. Aftalerne indgås mellem den enkelte lodsejer og det relevante vandforsyningsselskab i området eller kommunalbestyrelsen. Såfremt der ikke inden for en periode på X år, er indgået aftale med de pågældende lodsejere om dyrkningspraksis, vil kommunalbestyrelsen efter en konkret vurdering af de pågældende arealer og arealanvendelse, påbyde rådighedsindskrænkninger for anvendelse af nitrat og/eller pesticider, jf. miljøbeskyttelseslovens § 26 a. Et påbud om rådighedsindskrænkninger, jf. § 26 a, vil altid blive konkret vurderet for hver ejendom, og lodsejeren er i henhold til miljøbeskyttelsesloven berettiget til fuldstændig erstatning. Lodsejeren er ikke forpligtet til at ændre dyrkningspraksis, før der er indgået aftale eller givet påbud.

Vandeby Kommune har besluttet, at lodsejerens erstatning afholdes af det vandforsyningsselskab, der har fordel af påbuddet/aftalen alternativt:

Vandeby Kommune har besluttet, at lodsejerens erstatning afholdes af Vandeby Vandforsyning, der har fordel af påbuddet/aftalen.

4.2.5.2 Retningslinjer for tilladelser og andre afgørelser

Retningslinjerne er bindende anvisninger på, hvordan kommunalbestyrelsen fremadrettet vil administrere en given forureningskilde inden for det pågældende område. Retningslinjerne bør beskrives klart, således at der ikke er tvivl om, hvordan kommunalbestyrelsen vil administrere det pågældende område. Planlægning for byudvikling i områder med særlige drikkevandsinteresser fastlægges ikke i indsatsplanen, se afsnit *Særligt om retningslinjer om byudvikling* nedenfor.

For at fremtidssikre indsatsplanen bør anvendelsesområdet for planens retningslinjer beskrives for området generelt. En mere detaljeret beskrivelse på ejendomsniveau vil gøre indsatsplanen mindre fleksibel.

Følgende er eksempler på retningslinjer, der kan fastsættes i indsatsplanen. Listen er ikke udtømmende.

Nitrat	Sprøjtemidler	Andre stoffer
- Boringsnære beskyttelsesområder og påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 24 - Sløjfning af borer og brønde - Beredskab ved forurenende ulykker - Vilkår i vandindvindingstilladels	- Boringsnære beskyttelsesområder og påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 24 - Sløjfning af borer og brønde - Beredskab ved forurenende ulykker - Vilkår i vandindvindingstilladels	- Boringsnære beskyttelsesområder og påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 24 - Sløjfning af brønde og borer - Beredskab ved forurenende ulykker - Vilkår i vandindvindingstilladels

er	er	er
- Påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a	- Påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a	- Anvendelse af spildevandsslam til jordbrugsformål
- Aftaler om dyrkningspraksis	- Aftaler om dyrkningspraksis	- Jordvarmeanlæg
- Husdyrgodkendelser	- Vaskepladser	- Kloakreovering
- Tilsyn med virksomheder og landbrug	- Tilsyn med virksomheder og landbrug	- Aftaler om ophør med eller restriktiv anvendelse af andre stoffer end nitrat og sprøjtemidler
- Skovrejsning	- Skovrejsning	- Særlige vilkår ved virksomhedsgodkendelser

Særligt for nitrat

Retningslinjen kan vedrøre gødsning, herunder husdyrgødning. På den baggrund vil kommunalbestyrelsen i sin administration lægge denne retningslinje til grund og hvis nødvendigt skride til påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a. Se mere om retningslinjer i forhold til husdyrbrug nedenfor.

Særligt om husdyr og planteavlslniveau

Det er en væsentlig forudsætning for kommunalbestyrelsens fastlæggelse af indsats til at nedbringe nitratudvaskningen samt efterfølgende overvåge udviklingen og sikre målopfyldelse, at alle udvaskningsberegninger for området foretages efter samme beregningsmetode.

Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen fastlægger, at udvaskningsberegningen i forbindelse med godkendelse af husdyrbrug skal foretages ved anvendelse af udvaskningsmodeller udarbejdet af Danmarks Jordbrugsforskning (Farm-N). Bekendtgørelsens krav gælder såvel udvaskningsberegning i forhold til overfladevande som i forhold til grundvandet. For at kunne sammenstille og sammenligne data over udvaskningen i et indsatsområde, herunder i forhold til såvel nuværende som fremtidige godkendelser af husdyrbrug efter husdyrgodkendelsesloven i området, bør alle de udvaskningsberegninger, der gennemføres i forbindelse med en indsatsplanlægning og efterfølgende i forbindelse med de konkrete indsatser og ved overvågningen, foretages med Farm-N.

Som også nævnt ovenfor kan der i områder, der er omfattet af en statslig kortlægning og hvor der er udarbejdet en indsatsplan for området, i en husdyrgodkendelse stilles krav til nitratudvaskningen til grundvandet i overensstemmelse med indsatsplanen. Uanset indsatsplanens retningslinjer kan der ikke stilles mere skærpede krav end svarende til et planteavlsbrug med et standardsædskifte. Der kan dog stilles et krav svarende det maksimale udvaskningskrav, der gælder i nitratklasse 3 (50 % af de generelle krav), såfremt dette er på et lavere udvaskningsniveau end niveauet for planteavl. Det kan være tilfældet i visse situationer for kvægbrug.

Særligt om retningslinjer for anvendelse af spildevandsslam til jordbrugsformål

Anvendelse af spildevandsslam til jordbrugsformål reguleres af bekendtgørelse om anvendelse af affald til jordbrugsformål¹² (Slambekendtgørelsen). Anvendelse af spildevandsslam må ikke ske på en sådan måde og på sådanne arealer, at der ved tøbrud og regnskyl opstår fare for afstrømning til søer, vandløb eller dræn, og må ikke give anledning til forurening af grundvandet, væsentlige gener eller uhygiejniske forhold. Overtrædelse heraf er strafbelagt. Kommunalbestyrelsen kan som

¹² Bekendtgørelse nr. 1650 af 13. december 2006 om anvendelse af affald til jordbrugsformål

tilsynsmyndighed meddele påbud om afhjælpende foranstaltninger, hvis anvendelsen af spildevandsslammet giver eller kan give anledning til ikke uvæsentlige gener eller forurening, og kan nedlægge forbud mod anvendelse af spildevandsslam til jordbrugsformål, såfremt anvendelsen medfører forurening eller risiko herfor, i henhold til slambekendtgørelsens bestemmelser. Kommunalbestyrelsen kan fastsætte retningslinjer i indsatsplanen for dette, men en konkret vurdering skal foretages før forbud nedlægges. Der kan ikke nedlægges et generelt forbud i indsatsplanen. Dette gælder, uanset om der f.eks. er tale om et område med særlige drikkevandsinteresser.

Særligt om retningslinjer om byudvikling

Vandplanernes retningslinjer 40 og 41 med tilhørende udmøntning¹³ indeholder bestemmelser om byudvikling i områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande. Planlægning for byudvikling fastlægges i kommuneplanen ved blandt andet retningslinjer og rammer efter planlovens regler. Retningslinjer om f.eks. skærpet tilsyn med virksomheder i områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande vil kunne fremgå af indsatsplanen.

4.2.6 Overvågning

Det skal i indsatsplanen angives, i hvilket omfang der skal gennemføres overvågning, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 3, stk. 1, nr. 4, og hvem, der skal gennemføre overvågningen. Begrundelse for eventuelt fravær af overvågning bør fremgå af indsatsplanen.

Overvågning har til hensigt at kunne dokumentere effekten af de givne indsatser på kort og lang sigt, og har ligeledes til hensigt at kunne advare om stigende tendenser i grundvandets kvantitet og indholdet af nitrat, men også om udviklingen i naturligt forekommende stoffer samt sprøjtemidler og andre miljøfremmede stoffer. Et overvågningsprogram bør omfatte den nuværende som den fremtidige ressource. Vandforsyningsselskabernes overvågning kan etableres eller påbydes i overensstemmelse med vandforsyningslovens § 59 a, og omkostninger i den forbindelse kan indregnes i vandprisen, jf. vandforsyningslovens § 52 a, stk. 1, nr. 10.

4.2.7 Tidsplan og ophævelse af tidligere vedtaget indsatsplan

Indsatsplanen skal præsentere en tidsplan for gennemførelsen af den samlede indsatsplan, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 3, stk. 2. Tidsplanen har til formål at bringe klarhed over, hvornår indsatserne er gennemført, og miljømålene forventes nået. Naturstyrelsen anbefaler at tidsplanen indeholder løbende opfølgning på indsatser og overvågning samt tidspunkt for forventede næste revision af indsatsplanen. Se eksempel i tabel 4. Hvis der eksisterer en tidligere vedtaget indsatsplan i samme område, skal det angives at denne ophæves, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 3, stk. 2.

Indsatsprogram og tidsplan	Område	Ansvar	Tidsfrist
Nitrat			
Indgåelse af frivillige aftaler for nitratreduktion	Indsatsområde inden for indvindingsoplande	Vandforsyning	2014-2016

¹³ Statslig udmelding til vandplanernes retningslinjer 40 og 41 i forhold til byudvikling og anden ændret arealanvendelse i Områder med Særlige Drikkevandsinteresser (OSD) og indvindingsoplande.

Rådighedsindskrænkninger efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a	Indsatsområde inden for indvindings-oplande	Vand-forsyning	2017
Rådighedsindskrænkninger efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a	Indsatsområde uden for indvindings-oplande	Kommune	2017
Sprøjtemidler			
Kampagne overfor privates pesticidforbrug	Prioriteret område	Kommune	2014
Punktkilder			
Afværgeforanstaltninger og afværgepumpning overfor forurening med klorerede opløsningsmidler	Indsatsområde	Region	2014-2020
Overvågning			
Etablering af overvågningsboring i indsatsområde i indvindingsopland	Indsatsområde	Vand-forsyning	2017
Kontrolanalyser (sprøjtemidler) for at følge udviklingen af grundvandskvaliteten tæt	Indsatsområde	Vand-forsyning	Hvert 2. år, første gang 2015
Opfølgning og revision			
Status for indsatser fremlægges for koordinationsforum hvert år	Indsatsområde og prioriteret område	Kommune	Hvert år, første gang 2015
Vurdering af behov for revision af planen inkl. vurdering af indsatsernes effekt i forhold til opfyldelse af kommunens fastsatte miljømål	Indsatsområde og prioriteret område	Kommune	Hvert 4. år, første gang 2018

Tabel 4. Eksempel på tidsplan i en indsatsplan.

4.2.8 Økonomisk overslag

Naturstyrelsen anbefaler, at indsatsplanen indeholder et overslag over udgifter forbundet med gennemførelsen af planen samt en oversigt over tidligere gennemførte foranstaltninger. Dette vil give offentligheden mulighed for at få et overblik over udgifterne til grundvandsbeskyttelse og præcisere, hvilke aktører, der afholder finansieringen, se tabel 5 nedenfor. Overslaget kan også tjene som dokumentation i andre sammenhænge f.eks. overfor Forsyningssekretariatet.

Indsatsprogram	Etablerings-omkostninger i kr.	Drifts-omkostninger i kr./år	Finansiering
Nitratreduktion i alt ca.	-	400.000	Vand-forsyningssekskab/ Kommune

Allerede indgåede aftaler om nitratreduktion	-	100.000	Vandforsynings selskab
Indgåelse af frivillige aftaler for nitratreduktion alternativt påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a	-	200.000	Vandforsynings selskab
Indgåelse af frivillige aftaler for nitratreduktion alternativt påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a	-	100.000	Kommune
Pesticidreduktion i alt ca.	-	70.000	Kommune
Pesticidkampagne	-	70.000	
Overvågning, i alt ca.	90.000	15.000	Vand- forsyningsse lskab
Kontrolanalyser	-	15.000	
Etablering af overvågningsboring i indsatsområde i indvindingsopland	90.000		
Afværgeforanstaltninger på punktkildeforureninger i alt	1.800.000	80.000	Region
Afværgeforanstaltninger og afværgepumpning overfor forurening med klorerede opløsningsmidler	1.800.000	80.000	

Tabel 5. Eksempel på økonomisk overslag

5. Vedtagelse af indsatsplaner

5.1 Vedtagelsesprocedure for § 13 og § 13 a indsatsplaner

Kommunalbestyrelserne har pligt til at udarbejde og vedtage indsatsplaner for indsatsområderne som udpeget af miljøministeren, jf. vandforsyningslovens § 13.

Kommunalbestyrelsen eller vandforsyningsselskaber kan også vedtage en indsatsplan efter vandforsyningslovens § 13 a, for andre områder end indsatsområder, hvis vandforsyningsselskabet finder, at retningslinjerne eller prioriteringen i vandplanen er utilstrækkelige til at sikre vandforsyningsselskabets interesser.

Kravene til vedtagelse af indsatsplaner fremgår af vandforsyningslovens § 13 b og indsatsplanbekendtgørelse § 3 - § 8.

Vandforsyningslovens § 13 b

§ 13 b. Den, der udarbejder en indsatsplan efter § 13 eller § 13 a, skal inddrage alle de berørte parter i forbindelse med udarbejdelsen.

Stk. 2. En indsatsplan udarbejdet af en kommunalbestyrelse efter § 13 eller § 13 a kan ikke vedtages endeligt, hvis berørte kommunalbestyrelser har modsat sig dette skriftligt over for kommunalbestyrelsen inden 12 uger efter, at de berørte kommunalbestyrelser har modtaget det færdige udkast til planen. Forslaget kan herefter først vedtages, når der er opnået enighed mellem parterne om de nødvendige ændringer.

Stk. 3. En indsigelse efter stk. 2 skal være begrundet.

Stk. 4. Såfremt der ikke kan opnås enighed blandt de berørte kommunalbestyrelser om den nærmere udformning af indsatsplanen for kommunen, skal regionsrådet efter anmodning indkalde til mægling.

Stk. 5. Såfremt der ikke kan opnås enighed, skal regionsrådet forelægge sagen for miljøministeren, som herefter træffer afgørelse.

Stk. 6. En indsatsplan udarbejdet af ejeren af et alment vandforsyningsanlæg efter § 13 a kan ikke vedtages endeligt før 12 uger efter, at kommunalbestyrelsen har modtaget det færdige udkast til planen. Kommunalbestyrelsen påser, at bestemmelserne i stk. 1, § 13 a, stk. 2, og yderligere retningslinjer udstedt af ministeren efter § 15 eller § 16, stk. 1, er overholdt, samt at hensynet til beskyttelsen af vandressourcerne i øvrigt er tilgodeset. Hvis kommunalbestyrelsen inden udløbet af den i 1. pkt. nævnte frist gør indsigelse mod udkastet, kan indsatsplanen ikke vedtages endeligt, før der er opnået enighed. Kan enighed ikke opnås mellem en kommunalbestyrelse og en ejer af et alment vandforsyningsanlæg, bortfalder indsatsplanen.

Stk. 7. Når en indsatsplan efter § 13 eller § 13 a er vedtaget, skal de berørte grundejere og andre berørte parter have skriftlig, individuel underretning herom og om indholdet af planen.

5.1.1 Kommunalbestyrelsens procedure

Senest et år efter modtagelse af resultaterne af den statslige grundvandskortlægning, skal kommunalbestyrelsen udarbejde et udkast til foranstaltninger rettet mod den enkelte lodsejer, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 4. Det er afgørende, at der har været sket inddragelse af de direkte berørte parter. Udkastet til beskrivelse af foranstaltninger kan indgå i forslaget til indsatsplan. Se afsnit 3.7. vedrørende de nærmere krav hertil.

Inden offentliggørelse og høring skal kommunalbestyrelsen forelægge forslag til indsatsplan for koordinationsforummet, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 5. Ifølge vandforsyningslovens § 12 skal koordinationsforummet oprettes til at bistå kommunalbestyrelsen med udarbejdelse af indsatsplaner, og skal bestå af repræsentanter for vandforsyningsselskaberne, andre berørte myndigheder, f.eks. Naturstyrelsen og regionen, jordbruget, industrien og eventuelle andre relevante parter i kommunen. Det er kommunalbestyrelsen, der afgør, hvorvidt en part er en "anden relevant part".

Efter den sidste drøftelse af forslaget til indsatsplan i koordinationsforummet skal kommunalbestyrelsen *offentliggøre* forslaget til indsatsplan og samtidig foretage *høring*, se nedenfor. Offentliggørelse af planen kan ske på kommunens hjemmeside, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 6, stk. 2.

Før kommunalbestyrelsen kan vedtage indsatsplanen endeligt, skal kommunalbestyrelsen forelægge det reviderede forslag for koordinationsforum til orientering, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 7, stk. 1. Efter vedtagelse skal de berørte underrettes, dvs. berørte grundejere og andre berørte parter skal have en skriftlig og individuel underretning om vedtagelsen af planen samt indholdet af planen.

Den beskrevne procedure gælder for indsatsplaner efter både vandforsyningslovens § 13 (indsatsområder) og § 13 a (andre områder end udpegede indsatsområder).

En kommunalbestyrelses indsatsplan, jf. § 13 a (andre områder end udpegede indsatsområder) må ikke stride mod vandplan, kommuneplan, vandforsyningsplanen eller indsatsplaner efter vandforsyningslovens § 13 (udpegede indsatsområder).

5.1.2 Vandforsyningsselskabets procedure

Ifølge indsatsplanbekendtgørelsens § 8, stk. 1, kan et vandforsyningsselskab efter vandforsyningslovens § 13 a tilvejebringe, ændre eller ophæve egne indsatsplaner efter reglerne i indsatsplanbekendtgørelsens § 3 - § 7.

Et vandforsyningsselskabs indsatsplan, jf. vandforsyningslovens § 13 a, skal således vedtages gennem samme procedure som kommunalbestyrelsens egne indsatsplaner, jf. vandforsyningslovens § 13 eller § 13 a, dvs. den skal igennem koordinationsforum og sendes i høring. Dog er det ikke kommunalbestyrelsen, der er den ansvarlige aktør i henhold til indsatsplanbekendtgørelsens § 3 - § 7, men derimod vandforsyningsselskabet, dvs. vandforsyningsselskabet skal sikre, at der sker inddragelse af koordinationsforum og korrekt høring.

Vandforsyningsselskabets indsatsplan, jf. vandforsyningslovens § 13 a, kan ikke vedtages før 12 uger efter, at kommunalbestyrelsen har modtaget et færdigt udkast til indsatsplan, jf. vandforsyningsloven § 13 b, stk. 6. Kommunalbestyrelsen skal påse, at indsatsplanen er udarbejdet i overensstemmelse med indsatsplanbekendtgørelsen, at der er foretaget den nødvendige kortlægning, jf. vandforsyningslovens § 13 a, stk. 2, og at hensynet til vandressourcerne i øvrigt er tilgodeset. Gør kommunalbestyrelsen indsigelser, kan indsatsplanen ikke endeligt vedtages.

Et vandforsyningsselskabs indsatsplan må ikke stride mod vandplanen, kommuneplanen, vandforsyningsplanen eller indsatsplaner efter vandforsyningslovens § 13. Modsætter kommunalbestyrelsen sig indsatsplanen, bortfalder indsatsplanen. Se mere i afsnit 5.2.

Efter vedtagelse skal de berørte underrettes, dvs. berørte grundejere og andre berørte parter skal have en skriftlig og individuel underretning om vedtagelsen af planen samt indholdet af planen.

5.2 Hvad skal kommunalbestyrelsen påse ved vandforsyningsselskabets indsatsplaner?

Vandforsyningsselskabets indsatsplaner må ikke være i strid med vandplanen, kommuneplanen, vandforsyningsplanen eller indsatsplaner efter § 13 eller planlagte planer efter § 13. Planerne må heller ikke være i strid med retningslinjer fra miljøministeriet, dvs. indsatsplanbekendtgørelsen, og alle berørte parter skal have været inddraget, jf. vandforsyningslovens § 13 b, stk. 3.

Hvis ikke dette er opfyldt, kan kommunalbestyrelsen gøre indsigelse inden for 12 uger.. Gør kommunalbestyrelsen ikke indsigelse, kan planen vedtages. Modsætter kommunalbestyrelsen sig forslaget til indsatsplanen, kan indsatsplanen ikke vedtages inden der er opnået enighed mellem kommunalbestyrelsen og vandforsyningsselskabet. Hvis der ikke kan opnås enighed mellem kommunalbestyrelsen og vandforsyningsselskabet, bortfalder indsatsplanen.

5.3 Hvornår får indsatsplanen retsvirkning og for hvem?

En kommunalt udarbejdet indsatsplan er en plan for kommunalbestyrelsens fremadrettede administration og har retsvirkning for kommunalbestyrelsen som myndighed.

Kommunalbestyrelsen kan ikke som myndighed sætte sig ud over indholdet i den enkelte plan, dog kan der i nogle tilfælde ske enkelte mindre fravigelser til gunst for adressaten i form af en dispensation, efter almindelige forvaltningsretlige principper. Ønsker kommunalbestyrelsen større fravigelser fra indsatsplanen, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en ny plan.

Indsatsplanen binder ikke i sig selv vandforsyningsselskab, borgere og virksomheder i kommunen, idet de ikke er offentligretlige instanser under kommunen. Først når kommunalbestyrelsen har administreret i henhold til indsatsplanen over for vandforsyningsselskabet, borgere og virksomheder i konkrete afgørelser, vil vandforsyningsselskabet, borgerne og virksomhederne være bundet af afgørelserne. Indsatsplanen binder kommunalbestyrelsen fra det tidspunkt, den er vedtaget af kommunalbestyrelsen. Det er også først herefter, at kommunalbestyrelsen vil kunne træffe afgørelser efter indsatsplanen, der har retsvirkning for vandforsyningsselskabet, borgere og virksomheder, Dette gælder også de kommunalt ejede virksomheder og forsyninger, men disse virksomheder kan dog i deres vedtægter beslutte, at en indsatsplan altid skal følges.

Vandforsyningsselskaber er tillagt en kompetence i vandforsyningsloven til at udarbejde egne indsatsplaner. Disse indsatsplaner har ikke retsvirkning over for myndighederne, dvs. myndighederne er ikke forpligtede til at anvende dem, men en korrekt vedtaget indsatsplan vil kunne inddrages i en myndigheds skønsmæssige afgørelse med betydelig vægt.

5.4 Forhold til andre planer

Planer regulerer bindende udviklingen inden for et forvaltningsområde og/eller et geografisk område. Planerne sætter rammerne for de konkrete afgørelser, som myndigheden skal træffe inden for det givne område, men har individualiserede adressater, dvs. for indsatsplaner, den kommune, der udarbejder planen.

I medfør af miljømålsloven fastlægges indsatsområder i vandplanerne. Vandplanernes afgrænsning af indsatsområder danner således grundlag udarbejdelse af indsatsplaner, jf. vandforsyningslovens

§ 13 Områder uden for indsatsområder, hvor kommunen f.eks. ønsker at vedtage en indsatsplan for, er ikke angivet som indsatsområder i vandplanen.

En kommuneplan må ikke stride mod en indsatsplan udarbejdet efter § 13 (udpegede indsatsområder), da denne har direkte ophæng i vandplanerne, jf. vandforsyningslovens § 13. Indsatsplanen binder kommunalbestyrelsen, således at den ved den øvrige administration og udstedelse af andre planer, skal overholde indsatsplanen.

En indsatsplan efter vandforsyningslovens § 13 a må ikke stride mod vandplanen, kommuneplanen, vandforsyningsplanen eller indsatsplaner efter § 13, jf. § 13 a, stk. 2. Dvs. at indsatsplanerne efter § 13 a på udarbejdelsestidspunktet ikke må stride mod de nævnte planer.

5.5 Offentliggørelse og høring

5.5.1 Offentliggørelse

Når kommunalbestyrelsen har udfærdiget et forslag til indsatsplan, skal det offentliggøres. Dette kan ske udelukkende på kommunens hjemmeside eller i andre medier efter kommunens valg, jf. indsatsplanbekendtgørelse § 6, stk. 2.

5.5.2 Høring

Parallelt med offentliggørelsen skal planen sendes i høring i minimum 12 uger, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 6, stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal informere de direkte berørte særskilt, og der kan ske annoncering i dagblade. Indsatsplanbekendtgørelse angiver særskilt høringskredsen. Udover de særskilt nævnte, har øvrige mulighed for at afgive indsigelser til planen som led i en generel høring.

Indsatsplanbekendtgørelsens § 6

§ 6. Kommunalbestyrelsen skal offentliggøre forslag til indsatsplan og samtidig høre

- 1) ejere og lejere af de ejendomme, der er omfattet af forslag til indsatsplan,*
- 2) ejere og lejere af ejendomme uden for forslagets gyldighedsområde i den udstrækning, hvor forslaget efter kommunalbestyrelsens skøn har væsentlig betydning for dem,*
- 3) berørte kommunalbestyrelser og regionsråd samt Naturstyrelsen*
- 4) koordinationsforum, samt*
- 5) berørte ejere af almene vandforsyningsanlæg og samarbejder, hvori indgår en eller flere berørte ejere af almene vandforsyningsanlæg.*

Stk. 2. Offentliggørelse i henhold til stk. 1, kan ske udelukkende på kommunens hjemmeside.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte en frist på mindst 12 uger for fremsættelse af indsigelser m.v. mod forslag til indsatsplan.

Indsatsplanbekendtgørelsens høringsliste skal fortolkes udvidende, således at det f.eks. er alle ejere og lejere af de ejendomme, der er omfattet af forslag til indsatsplan, der skal høres. Listen kan ikke indsnævres således, at det f.eks. kun er erhvervs ejendomme og erhvervslejemål. I situationer hvor almene boligforeninger med en valgt bestyrelse, der repræsenterer lejerne, er omfattet af forslaget til indsatsplan, kan man dog høre den valgte bestyrelse og ikke de individuelle lejere.

Det fremgår af vandforsyningslovens § 13 b, stk. 2 og 6, at berørte kommuner har en særskilt indsigelsesfrist på mindst 12 uger. Modsætter en berørt kommune sig forslaget til indsatsplan, kan indsatsplanen ikke vedtages inden der er opnået enighed mellem de pågældende kommuner. Hvis

der ikke kan opnås enighed skal regionsrådet foretage mægling i den konkrete sag, og i sidste ende kan miljøministeren træffe afgørelse i sagen efter forelæggelse fra regionsrådet.

Indsatsplaner udarbejdet af vandforsyningsselskaber kan ikke vedtages før 12 uger efter kommunalbestyrelsen har modtaget den foreslåede plan i henhold til vandforsyningslovens § 13 b, stk. 6. Kommunalbestyrelsen skal påse, at den foreslåede plan ikke strider mod f.eks. kravene til kortlægning i vandforsyningslovens § 13 a, stk. 2. Gør kommunalbestyrelsen indsigelse, kan indsatsplanen ikke vedtages. Hvis der ikke kan opnås enighed mellem kommunalbestyrelsen og vandforsyningsselskabet bortfalder indsatsplanen.

Når indsatsplanen er vedtaget, følger det af vandforsyningslovens § 13 b, stk. 7, at de berørte grundejere og andre berørte parter, herunder f.eks. lejere, skal have en skriftlig individuel underretning om vedtagelsen og indholdet af planen. Dette skal forstås i overensstemmelse med indsatsplanbekendtgørelsens § 6.

6. Gennemførelse af indsatsplanen

6.1 Hvordan kan kommunalbestyrelsen eller vandforsyningsselskabet sikre gennemførelse af indsatsplanen

Når kommunalbestyrelsen har udarbejdet og vedtaget en indsatsplan efter vandforsyningslovens § 13 eller 13 a, skal de gennemføre planen, jf. lovens § 13 c, stk. 2.

Da vandforsyningsselskabet er et privatretligt selskab, kan det ikke forpligtes til at gennemføre kommunens eller egen indsatsplan, hvis vandforsyningsselskabet beslutter noget andet. Kommunalbestyrelsen er derimod som myndighed bundet af sin egen plan ved udarbejdelse af tilladelser, godkendelser og andre afgørelser. Dvs. kommunalbestyrelsen skal følge planen, indtil en ny plan vedtages.

Kommunalbestyrelsen og vandforsyningsselskabet har mulighed for at gennemføre planen ved enten aftaler, påbud eller ved kommunalbestyrelsens øvrige administration, f.eks. ved godkendelser af husdyrbrug.

Andre myndigheder, f.eks. regionerne, er ikke bundet af indsatsplanerne.

6.2 Aftaler med lodsejere

Udgangspunktet for rådighedsindskrænkninger er, at de skal forsøges opnået gennem frivillige ordninger til en aftalt pris med lodsejeren, jf. f.eks. vandforsyningslovens § 13 d. Dvs. kommunalbestyrelsen og/eller vandforsyningsselskab kan indgå en aftale med den pågældende lodsejer om brugen af nitrat og/eller sprøjtemidler. Aftaler kan indgås vedrørende dyrkningspraksis eller andre restriktioner, eller salg af ejendommen til kommunalbestyrelsen og/eller vandforsyningsselskabet. Hvis et vandforsyningsselskab ønsker at indgå en sådan aftale, skal vandforsyningsselskabet forinden aftaleindgåelse meddele kommunalbestyrelsen indholdet af aftalen. På denne måde sikres det, at aftalen ikke strider mod vandplanen eller indsatsplaner efter § 13.

En sådan aftale kan tinglyses med prioritet forud for alle rettigheder på ejendommen, jf. vandforsyningslovens § 13 d, stk. 3, dvs. alle rettighedshavere, uanset hvornår de enkelte rettigheder er stiftet, skal respektere den pågældende aftale.

Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at kompensationen for aftalen skal afholdes af vandforsyningsselskabet, jf. vandforsyningslovens § 13 d, stk. 1, hvis vandforsyningsselskabet har fordel af aftalen. Kommunen kan også selv afholde udgifterne, f.eks. hvis der ikke er en vandforsyning, der har fordel af aftalen.

Kommunen er bundet af de almindelige forvaltningsretlige principper ved forhandling af kompensation, og kan derfor ikke gå ud over de almindelige principper for erstatningsfastsættelse.

En aftale om dyrkningspraksis bør indeholde vilkår, der sikrer at myndigheden eller vandforsyningsselskabet, alt efter hvem der er aftalepart, har mulighed for at kontrollere, at aftalen

overholdes. Der bør endvidere indsættes vilkår om sanktioner i tilfælde af, at aftalen overtrædes, f.eks. i form af hel eller delvis tilbagebetaling af kompensationen eventuelt kombineret med en bod eller lignende, der afhænger af overtrædelsens grovhed, herunder hvor meget der er tjent på at overtræde aftalen. Bemærk at der er tale om privatretlige aftaler, og kommunalbestyrelsen kan derfor ikke anvende miljøbeskyttelseslovens regler i tilfælde af, at den indgåede aftale ikke overholdes. Ligeledes kan der heller ikke ske politianmeldelse. Det er derfor af yderste vigtighed, at kommunalbestyrelsen skriver vilkår som beskrevet ind i aftalen.

6.3 Rådighedsindskrænkninger – miljøbeskyttelseslovens § 26 a

6.3.1 Anvendelse af § 26 a

Når der er vedtaget en indsatsplan, har kommunalbestyrelsen mulighed for at pålægge rådighedsindskrænkninger eller andre foranstaltninger, der er nødvendige for at sikre drikkevandsinteresserne efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a.

Miljøbeskyttelseslovens § 26 a

Når der er vedtaget en indsatsplan for et område efter § 13 eller § 13 a i lov om vandforsyning m.v., kan kommunalbestyrelsen, hvis der ikke kan opnås en aftale herom på rimelige vilkår, endeligt eller midlertidigt mod fuldstændig erstatning pålægge ejeren af en ejendom i området de rådighedsindskrænkninger eller andre foranstaltninger, som er nødvendige for at sikre nuværende eller fremtidige drikkevandsinteresser mod forurening med nitrat eller pesticider.

Stk. 2. Miljøministeren fastsætter nærmere regler for, i hvilke tilfælde og på hvilket dokumentationsgrundlag der kan meddeles pålæg efter stk. 1.

Stk. 3. Reglerne i § 45 og §§ 47-49 i lov om offentlige veje finder tilsvarende anvendelse i forbindelse med gennemførelse af pålæg efter stk. 1, idet det dog er kommunalbestyrelsen, der udfører de opgaver, som er tillagt vejbestyrelsen i henhold til lov om offentlige veje.

Stk. 4. Ved kommunalbestyrelsens pålæg af rådighedsindskrænkninger eller andre foranstaltninger efter stk. 1 skal de meddelte pålæg respekteres af indehaveren af enhver rettighed over ejendommen, medmindre andet bestemmes i det enkelte tilfælde.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen kan for ejerens regning lade et pålæg tinglyse på ejendommen. Hvis pålægget bortfalder, skal kommunalbestyrelsen lade pålægget aflyse fra tingbogen.

Det er en betingelse, at der er vedtaget en indsatsplan efter enten vandforsyningslovens § 13 eller § 13 a. Det er ligeledes en betingelse, at der har været forsøg på at opnå en aftale på frivillig basis, før der udstedes et påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a. Det er ikke et krav, at de pågældende forsøg har været udøvet af kommunalbestyrelsen selv, men kan være forsøgt af f.eks. et vandforsyningsselskab. Miljøbeskyttelseslovens § 26 a kan anvendes, uanset at en grundejer erklærer sig villig til at indgå en aftale mod en nærmere angivet erstatningssum, hvis kommunen vurderer, at den fuldstændige erstatning for den pågældende rådighedsindskrænkning må antages at være lavere.

Alle pålæg skal gennemføres mod fuldstændig erstatning til lodsejeren. Der kan alene gives pålæg vedrørende anvendelsen af nitrat eller sprøjtemidler i forbindelse med påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a. Der gives som udgangspunkt erstatning for ejendommens værditab og eventuelle gener. Taksationsmyndighederne er klageinstans for erstatningsstørrelsen.

Miljøbeskyttelseslovens § 26 a vil kunne anvendes med henblik på beskyttelse af både nuværende og fremtidige drikkevandsinteresser. Der er således ikke krav om, at der skal være en nuværende indvinding, før rådighedsindskrænkninger kan pålægges, men der skal alene være en

drikkevandsinteresse knyttet til det pågældende område. Miljøbeskyttelseslovens § 26 a kan således anvendes for et geografisk større område end miljøbeskyttelseslovens § 24, der afhænger af et vandindvindingsanlæg. Der kan kun pålægges rådighedsindskrænkninger eller andre foranstaltninger, hvis det er nødvendigt for at opfylde målet med indsatsplanen.

Et område kan få en ”skæv” fordeling af rådighedsindskrænkninger, dvs. at ikke alle lodsejere i et område mødes med et påbud. Det skal dog dokumenteres, at området som helhed - men ikke på ejendomsniveau - bidrager med en for stor udvaskning. Kommunalbestyrelsen skal foretage en konkret vurdering af den skæve fordelings hensigtsmæssighed. Dette princip fremgår af forarbejderne til lovgivningen og er efterfølgende stadfæstet i Natur- og Miljøklagenævnets praksis.

Kommunalbestyrelsen kan lade pålægget tinglyse på lodsejerens ejendom for ejerens regning, jf. miljøbeskyttelseslovens § 26 a, stk. 5. Kommunalbestyrelsen har pligt til at aflyse pålægget, hvis det bortfalder, jf. samme bestemmelse. Dvs. lodsejere med påbudte rådighedsindskrænkninger efter § 26 a har på anmodning et retskrav på genoptagelse og ny realitetsbehandling af sagen, hvis det kan godtgøres, at der er fremkommet nye oplysninger vedrørende de faktiske omstændigheder, som ville medføre, at sagen sandsynligvis ville få et andet udfald i dag.

Kommunalbestyrelsen skal følge de almindelige forvaltningsretlige regler ved pålæg af rådighedsindskrænkninger, og et pålæg skal således klart angive den hjemmel, afgørelsen er truffet efter, og afgørelsen bør indeholde en kortfattet beskrivelse af faktum i sagen, dvs. en sagsfremstilling. Herudover skal afgørelsen indeholde den konkrete begrundelse, inklusiv de hovedhensyn, der var afgørende for myndighedens vurdering af nødvendigheden af pålægget samt en klagevejledning

En afgørelse efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a kan påklages efter reglerne i miljøbeskyttelseslovens kap. 11 til Natur- og Miljøklagenævnet, inden 4 uger fra den dag afgørelsen er meddelt. Klagen sendes til den myndighed, der har truffet afgørelsen, dvs. kommunen, der herefter indsender klagen til Natur- og Miljøklagenævnet. Sagen kan også indbringes direkte for domstolene inden 6 måneder i henhold til miljøbeskyttelsesloven § 101.

6.3.2 Procedure

Vejlovens regler (§ 45 og §§ 47 – 49) beskriver proceduren ved udstedelse af pålæg efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a. Dog er det ikke vejbestyrelsen, men kommunalbestyrelsen, der er den forpligtede i henhold til loven. Vejlovens regler skal følges ved udstedelse af pålæg efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a. Offentlighedslovens regler kan supplere ekspropriationsproceduren.

6.3.3 Åstedsforretning

Før pålægget kan meddeles, skal der holdes åstedsforretning. Kommunalbestyrelsen skal udfærdige en plan med fortegnelse over ejere og brugere, der vil blive berørt af pålæg, med oplysning om størrelsen af de berørte arealer og en angivelse af de ændringer pålæg vil medføre for ejendommene. Tid og sted for åstedsforretningen skal offentliggøres senest 4 uger før. Der kan ske offentliggørelse i lokale blade og aviser. Arealfortegnelsen skal kunne efterses i mindst 4 uger inden åstedsforretningen på det lokale kommunekontor. Ejere og brugere skal mindst 4 uger før have et skriftligt varsel om at møde på åstedsforretningen. Det skriftlige varsel kan sendes elektronisk, men der gives ikke et mundtligt varsel, f.eks. telefonisk. Alle andre der har en retlig interesse i at møde op, skal have samme varsel, dvs. også andre der har en klar interesse i sagen, skal indkaldes, uanset at de ikke skal afgive areal. Det kan f.eks. være foreninger eller lignende. Indvarslingen skal indeholde oplysninger om, hvor ekspropriationsplanen er fremlagt til eftersyn og den del af arealfortegnelsen, hvor den enkeltes ejendom er beskrevet, skal sendes med. Derudover skal der gøres opmærksom på mulighed for at afgive bemærkninger enten på åstedsforretningen eller i tre uger efter åstedsforretningen.

På åstedsforretningen føres en protokol over eventuelle aftaler om enten erstatningens størrelse eller andre forhold, der træffes aftale om.

På åstedsforretningen skal kommunalbestyrelsen redegøre for det påtænkte påbud og omfanget af påbuddet, og der skal kunne påvises for hver enkelt fremmødt, hvordan de påtænkte foranstaltninger vil berøre den enkeltes ejendom, der skal redegøres for hvordan adgangsforhold vil blive reguleret, og hvilken ordning, der skal træffes med hensyn til afskårne arealer. Afskårne arealer skal så vidt muligt søges mageskiftet men udelukkende på frivillig basis. På åstedsforretningen kan kommunalbestyrelsens repræsentant komme med forslag til erstatningsfastsættelsen.

3 uger efter åstedsforretningen kan kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om gennemførelse af pålægget. Efter dette tidspunkt har alle haft mulighed for at afgive bemærkninger efter åstedsforretningen. Ejere og brugere skal herefter have tilsendt en meddelelse om indholdet af beslutningen om pålæg og om gennemførelse af foranstaltningerne med en udskrift af eventuelle aftaler i åstedsprotokollen tiltrådt af kommunalbestyrelsen. Meddelelsen om indholdet af beslutningen om pålæg må anses som en gyldighedsbetingelse. Samme meddelelse skal sendes til andre erstatningsberettigede og retligt interesserede, der gav møde under åstedsforretningen. Meddelelsen skal også indeholde oplysninger om, hvilke indskrænkninger, der sker i den enkeltes rettigheder samt oplysninger om klageadgang og – frist. Er arealfortegnelsen revideret, skal den sendes på ny.

6.3.4 Forvaltningsloven

Afgørelsen om pålæg skal endvidere leve op til forvaltningslovens regler og de almindelige forvaltningsretlige grundsætninger og skal derfor også angive, hvilken retsregel afgørelsen er truffet efter, ligesom afgørelsen bør indeholde en kort gengivelse af sagens faktum. Herudover skal afgørelsen indeholde en konkret begrundelse, herunder angivelse af de hovedhensyn, som har været afgørende for kommunalbestyrelsens vurdering af nødvendigheden af påbuddet.

6.3.5 Geografisk afgrænsning

For at sikre en hensigtsmæssig anvendelse af restarealet kan kommunalbestyrelsen eller vandforsyningsselskaberne aftale med grundejeren, at det resterende areal bliver underlagt de samme restriktioner som det af indsatsplanen omfattede areal. Nægter lodsejeren denne løsning, kan restarealet alene pålægges rådighedsindskrænkninger med hjemmel i § 26 a, såfremt kommunen har udpeget restarealet og udarbejdet en indsatsplan for arealet, jf. vandforsyningslovens § 13 a, og de generelle krav til et pålæg er opfyldt. En indsatsplan for et restareal kræver at de almindelige krav til at udarbejde en indsatsplan er opfyldt, jf. vandforsyningslovens § 13 a.

6.3.6 Overtagelser ved intensive rådighedsindskrænkninger (ekstentionsret)

Hvis der pålægges en grundejer særligt intensive rådighedsindskrænkninger, kan både grundejeren og myndigheden kræve hele ejendommen afstået. Begrebet ekstentionsret stammer fra vejloven¹⁴, men finder anvendelse i de forskellige særlovgivninger, der anvender vejlovens bestemmelser i forbindelse med erstatningsfastsættelse. Miljøbeskyttelseslovens § 61, stk. 2, henviser til disse regler i vejloven. Efter omstændighederne vil ekstentionsretten sandsynligvis også kunne anvendes på markniveau.

Betingelsen for at ejeren kan kræve, at myndigheden overtager ejendommen er, at ejendommen ikke skønnes hensigtsmæssigt at kunne bevares som selvstændig ejendom eller udnyttes på rimelig måde. Betingelsen for at myndigheden kan kræve ejendommen afstået er, at erstatningen for ejendommens værdiforringelse skønnes at komme til at stå i åbenbart misforhold til

¹⁴ Lovbekendtgørelse nr. 1048 af 3. november 2011 om offentlige veje

restejendommens værdi. Taksationsmyndighederne kan vurdere begge situationer, såfremt sagen indbringes for dem.

6.4 Erstatning for rådighedsindskrænkninger - § 26 a

Pålæg efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a kan kun gøres mod fuldstændig erstatning, idet det er lovligt at anvende nitrat og sprøjtemidler på en ejendom. Dette forudsætter selvfølgelig, at der er tale om regelret anvendelse af godkendte sprøjtemidler samt regelret anvendelse af nitrat.

Erstatningen betales af kommunalbestyrelsen, eller hvis kommunalbestyrelsen har givet samtykke til det, af det vandforsyningsselskab, der har fordel af afgørelsen efter § 26 a. Hvis ikke der er et vandforsyningsanlæg i det pågældende område, der har fordel af afgørelsen, kan kommunalbestyrelsen ikke pålægge et vandforsyningsselskab at betale erstatningen. I den situation skal kommunalbestyrelsen selv betale erstatningen til lodsejeren.

Vandforsyningsselskabet kan således blive pålagt at betale, uanset om vandforsyningsselskabet ikke har anmodet om afgørelsen efter § 26 a. Hvis kommunalbestyrelsen pålægger vandforsyningsselskabet at betale, skal kommunalbestyrelsen efter almindelige forvaltningsretlige principper høre det pågældende vandforsyningsselskab. Vandforsyningsselskabet bør generelt inddrages så tidligt i forløbet som muligt, da de ofte må antages at have en særlig interesse i at blive hørt.

Erstatningen fastsættes og udbetales efter reglerne i lov om offentlige veje, jf. miljøbeskyttelseslovens § 64 a, jf. § 61. Taksationsmyndighederne, dvs. taksationskommissionen og overtaksationskommissionen, er klageinstans for erstatningsstørrelse samt spørgsmål om eventuel fordeling af erstatning mellem kommune og vandforsyning. Der gives som udgangspunkt erstatning for ejendommens værditab og eventuelle gener. Såfremt en eller begge af parterne ikke er enige i taksationskommissionens afgørelse, kan erstatningsspørgsmålet indbringes for overtaksationskommissionen. Herefter er der også mulighed for at indbringe spørgsmålet for de almindelige domstole. Erstatningen kan udbetales som et engangsbetrag eller som en løbende udbetaling. Det er i alle tilfælde taksationsmyndighedernes kompetence, hvilken model, der anvendes. Erstatningsstørrelsen kan variere fra område til område, i det der vil skulle lægges vægt på rådighedsindskrænkningernes intensitet, de naturgivne forhold og hvilken dyrkningspraksis, der hidtil var gældende.

6.5 Rådighedsindskrænkninger – miljøbeskyttelseslovens § 24

Ønsker kommunalbestyrelsen at udpege boringsnære beskyttelsesområder, kan kommunalbestyrelsen påbyde rådighedsindskrænkninger i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 24. Miljøbeskyttelseslovens § 24 er i modsætning til lovens § 26 a ikke forbeholdt enkelte stoffer, og kan derfor også anvendes på andre stoffer end nitrat og sprøjtemidler ("*pesticider*"). § 24 er historisk blevet anvendt til fastlæggelse af 10 m zoner omkring indvindingsboringer.

Påbud om rådighedsindskrænkninger efter § 24 skal ledsages af en fuldstændig erstatning til påbudsadressaten. Dvs. adressaten skal stilles, som var adressatens formue intakt. Såfremt en eller begge af parterne ikke er enige i taksationskommissionens afgørelse, kan erstatningsspørgsmålet indbringes for overtaksationskommissionen. Herefter er der også mulighed for at indbringe spørgsmålet for de almindelige domstole. Erstatningsstørrelsen kan variere fra område til område, i det der vil skulle lægges vægt på rådighedsindskrænkningernes intensitet, de naturgivne forhold og hvilken dyrkningspraksis, der hidtil var gældende.

Påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 24 følger ikke samme procedure som § 26 a, men alene forvaltningslovens regler for kommunens afgørelser. Dvs. kommunen skal varsle, foretage partshøring, begrunde afgørelsen mv.

Afgørelsen kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet efter miljøbeskyttelseslovens regler herom.

Spørgsmålet om erstatning kan påklages til taksationsmyndighederne efter miljøbeskyttelseslovens regler herom.

Et påbud om rådighedsindskrænkninger efter miljøbeskyttelseslovens § 24 vil formentlig kunne tinglyses på ejendommen, såfremt de øvrige tinglysningsbetingelser er opfyldt. Det er i alle tilfælde Tinglysningsretten, der vurderer, om et påbud kan tinglyses på ejendommen.

Udpegning af et boringsnært beskyttelsesområde skal følge Miljøstyrelsens vejledning nr. 2, 2007 om boringsnære beskyttelsesområder.

6.6 Revision af indsatsplaner

Naturstyrelsen anbefaler, at kommunalbestyrelsen reviderer en vedtagen indsatsplan, når der er væsentlige ændringer i grundlaget for indsatsplanen. Ændringerne kan f.eks. bestå i nye aktiviteter i området, ophør af indvinding i området, ændring i formålet med indvindingen, væsentlig forøgelse af allerede eksisterende aktiviteter i området, ændring af områdets karakter, f.eks. ved ændring fra skovområde til landbrug og på baggrund af de overvågningsdata kommunalbestyrelsen har fået som følge af indsatsplanen.

Bilag 1 – definitioner

I denne vejledning anvendes følgende definitioner og forkortelser.

Indsatsplan

Plan vedtaget efter vandforsyningslovens § 13 og/eller vandforsyningslovens § 13 a med henblik på beskyttelse af drikkevandsinteresser.

Indsatsområde

Det område miljøministeren på baggrund af den statslige grundvandskortlægning har udpeget som indsatsområde, hvor der er behov for at foretage indsatser med henblik på sikring af den nuværende og fremtidige drikkevandsinteresser. Indsatsområderne udpeges i vandplanerne og vises på Danmarks Miljøportal. Da områderne er udpeget indenfor NFI anvendes ofte forkortelsen ION, indsatsområder med hensyn til nitrat.

Prioriteret område

Et område, der udlægges af kommunen på baggrund af en kortlægning, hvor der er behov for at foretage indsatser med henblik på sikring af den nuværende og fremtidige drikkevandsinteresse. Prioriterede områder vises i indsatsplanerne.

OSD

Områder med særlige drikkevandsinteresser udpeges af miljøministeren i vandplanerne og vises også på Danmarks Miljøportal. Benævnelsen er forbeholdt statslige udpegninger.

Indvindingsopland

Det område, hvor grundvandet strømmer hen til indvindingsboringens filter projiceret op på jordoverfladen. Indvindingsoplande til almene vandforsyninger vises i den statslige kortlægnings afsluttende rapport til kommunerne.

NFI

Nitratfølsomme Indvindingsområder udpeges af miljøministeren i vandplanerne og vises også på Danmarks Miljøportal. Benævnelsen er forbeholdt statslige udpegninger.

BNBO

Boringsnære beskyttelsesområder. Områderne kan udlægges af kommunen og kan vises på Danmarks Miljøportal og i indsatsplanerne.

Retningslinje

Retningslinjerne er anvisninger på kommunens fremadrettede administration inden for området. Retningslinjerne binder alene kommunen.

Foranstaltninger

Foranstaltning er de tiltag, kommunen eller vandforsyningsselskabet skal gennemføre for at opnå vedtagne miljømål til beskyttelse af drikkevandressourcen.

Miljømål

Udtrykket anvendes i denne vejledning i overensstemmelse med bekendtgørelse om driftsomkostninger til miljømål og servicemål under vandsektorloven, og kan indeholde specifikke delmål. Udtrykket er ikke i denne vejledning synonymt med miljømål i miljømålsloven (vandplanerne).



Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Haraldsgade 53
2100 København Ø
Tlf.: (+45) 72 54 30 00

www.nst.dk